

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB VE VÝKONU TRESTU
ODNĚTÍ SVOBODY VE VĚZNICI PŘÍBRAM**

Autor práce: Andrea Janská, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Andrea Janská, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce:

Zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Příbram

Název bakalářské práce v anglickém jazyce:

Employment of Persons Serving a Prison Sentence in Příbram Prison

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):

JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

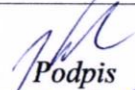
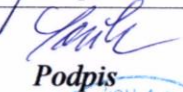
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): leden 2025

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit efektivitu zaměstnávání odsouzených jako součásti programu zacházení s důrazem na jeho přínos k resocializaci a reintegraci osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Vedlejším cílem je zjistit, jak zaměstnávání ve výkonu trestu ovlivňuje disciplínu, antisociální chování, rozvoj odpovědnosti a schopnost pracovat v kolektivu u odsouzených ve Věznici Příbram.

Student: Andrea Janská, DiS.	23.1.2025 Datum	 Podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.	23.1.2025 Datum	 Podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	14.2.2025 datum	 Podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	17.2.2025 datum	 Podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	25.2.2025 datum	 Podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanu Kocíkovi, MBA, LL.M. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JANSKÁ, A. *Zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Příbram: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 67 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Klíčová slova: Finanční odměna odsouzených, penitenciární péče, resocializace, Výkon trestu odnětí svobody, zaměstnanost.

Plánem bakalářské práce je analýza zaměstnanosti odsouzených, vykonávající trest odnětí svobody ve Věznici Příbram. Práce přiblíží zaměstnanost ve Věznici Příbram a její přínos pro snížení recidivy po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

V teoretické části se zaměříme na to, jak sociální normy a instituce ovlivňují jednotlivce. Zaměstnávání ve vězení slouží k udržení kontroly, redukci antisociálního chování a naučení odpovědnosti a práce v kolektivu.

V empirické části bude použit kvalitativní výzkum formou rozhovorů s pěti odsouzenými ve Věznici Příbram, zaměřený na jejich sociální zázemí, vzdělání a osobní zkušenosti s výkonem trestu.

ABSTRACT

JANSKÁ, A. Employment of persons serving a sentence of imprisonment in the Příbram Prison: bachelor's thesis. České Budějovice: College of European and Regional Studies, 2025. 67 with. Supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Key words: Financial remuneration of convicts, penitentiary care, resocialization, serving a prison sentence, employment.

The plan of the bachelor thesis is to analyze the employment of convicts serving their sentence in the Příbram Prison. The thesis will describe employment in the Příbram Prison and its contribution to reducing recidivism after release from prison.

In the theoretical part, we will focus on how social norms and institutions affect individuals. Employment in prison serves to maintain control, reduce antisocial behavior and teach responsibility and work in a collective.

In the empirical part, qualitative research will be used in the form of interviews with five convicts in Příbram Prison, focused on their social background, education and personal experience with serving their sentence.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Trest odnětí svobody	12
2.1 Období ve výkonu trestu odnětí svobody	12
2.1.1 Profilace věznic.....	15
2.2 Statistické údaje obviněných a odsouzených	16
2.2.1 Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených (SARPO).....	19
2.2.2 Penitenciární a Postpenitenciární péče	19
2.2.3 Integrace a reedukace.....	21
2.2.4 Programy zacházení	22
3 Zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Příbram	24
3.1 Zařazování odsouzených do práce	25
3.1.1 Počet a základní charakteristika odsouzených osob ve Věznici Příbram ..	28
3.2 Neziskové organizace.....	29
4 Empirická část.....	31
4.1 Stručná charakteristika respondentů	32
4.2 Rozhovory z vybranými odsouzenými.....	34
4.2.1 Otázka ohledně vzdělání	36
4.2.2 Otázka ohledně pracovní zkušenosti.....	38
4.2.3 Otázka ohledně trestné činnosti	40
4.2.4 Otázka k zaměstnání ve věznici	41
4.2.5 Běžný den ve věznici Příbram ze strany vězněných osob	42
4.2.6 Podpora rodiny, přátel či partnerky ve (VTOS)	43
4.2.7 Neziskové organizace	44
4.2.8 Otázka ohledně finanční odměny za vykonanou práci	45
4.2.9 Co byste změnili na zaměstnávání ve VTOS? Je mezi odsouzenými rivalita nebo závist ohledně pracovního zařazení?	46

4.2.10	Jaký postoj mají ostatní odsouzení k práci a vzdělávání?	46
4.2.11	Jaké jsou plány odsouzených po propuštění VTOS?	47
5	Závěr	49
6	Seznam použitých zdrojů	51
7	Seznam zkratek	53
8	Seznam tabulek a grafů	54
9	Seznam příloh.....	55
10	Přílohy	56
	Příloha I. Znění otázek pro odsouzené z Věznice Příbram	56
	Příloha II. Doslovný přepis rozhovoru s odsouzenými.....	56

Úvod

Tématem bakalářské práce je problematika zaměstnávání odsouzených ve Věznici Příbram, se zaměřením na jejich reintegraci do společnosti. Práce se podrobně zabývá otázkou přínosu zaměstnávání vězňů, jak pro samotné odsouzené, tak pro společnost. Zaměřuje se na otázky, zda má smysl odsouzené zaměstnávat, jaký přínos má zaměstnanost pro odsouzené, zda mají odsouzení o zaměstnání zájem a proč, a zda chodí do práce dobrovolně. Dále zkoumá, jaké zkušenosti a dovednosti si odsouzení osvojí během výkonu trestu a zda je využijí po propuštění do civilního života. Práce se rovněž zaměřuje na význam zaměstnání pro odsouzené při jejich vstupu do nového života po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Cílem této bakalářské práce je přispět k lepší pochopení těchto otázek a poskytnout podklady pro zefektivnění penitenciární praxe. Teoretická část se soustředí na význam práce v procesu socializace jednotlivce, popisuje období výkonu trestu, výchovu a trest ve smyslu trestního práva a účel trestu. Zmiňuje také doporučení Rady Evropy a Evropská vězeňská pravidla, která jsou základem moderního vězeňství v České republice a dalších evropských zemích, jež se k jejich dodržování zavázaly.

V další části práce je detailně popsán historický vývoj Věznice Příbram a její současnost. Další kapitola se zaměřuje na strukturu zaměstnanců vězeňské služby České republiky ve Věznici Příbram, kde je podrobně rozebrána činnost jednotlivých zaměstnanců. Dále se práce věnuje otázce zaměstnávání a vzdělávání odsouzených ve věznicích, přičemž je popsáno, jaké pracovní příležitosti pro odsouzené Vězeňská služba České republiky nabízí a jaká kritéria platí pro zařazování odsouzených na jednotlivá pracoviště. V následující kapitole je zhodnoceno odměňování odsouzených s ohledem na legislativní změny v roce 2024. Poslední kapitola teoretické části se soustředí na specifika zaměstnávání odsouzených ve Věznici Příbram.

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na zjištění postojů a názorů občanských zaměstnanců a příslušníků ve služebním poměru ve Věznici Příbram, stejně jako samotných odsouzených, k problematice jejich zaměstnávání. Pro sběr dat byla zvolena metoda rozhovoru, přičemž bylo vybráno šest respondentů z různých oddělení Věznice Příbram. Při výběru metodologie bylo kladeno důraz na získání aktuálních informací, které budou dále využitelné v rámci této problematiky.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, v čem je zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody (VTOS) ve Věznici Příbram přínosem pro odsouzené a jaké výhody v něm spatřují. Dílčími cíli je podrobně zmapovat nabídku pracovních míst, která jsou pro odsouzené ve věznici dostupná, a zjistit, v jakém měřítku se odsouzení úspěšně zapojují do těchto pracovních aktivit. Výzkum se zaměřuje na to, jak zaměstnávání ovlivňuje životní podmínky a rehabilitaci vězňů, a také na to, jaké mají odsouzení názory na svou účast v pracovních a zájmových aktivitách, které jsou součástí jejich programu zacházení.

Praktickou část jsem realizovala formou strukturovaného osobního rozhovoru s šesti odsouzenými osobami. Tyto rozhovory probíhaly osobně a každý z odsouzených odpověděl na stejné otázky, což zajistilo jednotnost a srovnatelnost získaných dat. Ve Věznici Příbram není povoleno vnášet jakékoliv záznamové zařízení, proto jsem připravila otázky písemně a odsouzení je vyplňovali za mé přítomnosti. Tento přístup zajistil, že odpovědi byly osobní, ale zároveň odpovídaly požadavkům na formu výzkumu.

Dotazník obsahoval jedenáct konkrétních otázek, které jsem odsouzeným předložila. V průběhu rozhovorů jsme se podrobněji zaměřili na otázky týkající se jejich postojů k zaměstnávání ve věznici, vlivu práce na jejich každodenní život, motivaci k účasti v pracovních a zájmových aktivitách, a na to, jaké změny by si přáli v rámci pracovních programů ve věznici. Snažila jsem se tak získat komplexní pohled na to, jaký vliv má zaměstnávání a vzdělání na jejich vnímání trestu a jaké aspekty by mohly být zlepšeny, aby tato aktivita měla větší pozitivní dopad na jejich rehabilitaci.

Otázky jsem sestavila tak, aby se zaměřovaly nejen na samotné zaměstnávání, ale také na širší problematiku trestu odnětí svobody a způsobu, jakým odsouzení přistupují k možnostem, které jim věznice nabízí. Chtěla jsem zjistit, jaký mají postoj k práci v rámci věznice, zda ji vnímají jako součást procesu rehabilitace, nebo pouze jako nutné zlo. Zároveň jsem se zaměřila na to, zda se vězni dobrovolně účastní dalších zájmových aktivit, jaké mají názory na programy zacházení a co by chtěli změnit, aby se jejich zkušenosti s vězeňským životem zlepšily.

Tento výzkum mi umožnil získat cenné informace nejen o aktuálním stavu zaměstnávání ve Věznici Příbram, ale i o tom, jak vězni vnímají své postavení a jaký vliv mají pracovní aktivity na jejich celkové psychické a emocionální zdraví. Výsledky

rozhovorů budou sloužit jako základ pro hlubší analýzu a doporučení pro zlepšení pracovních programů a rehabilitačních aktivit v prostředí věznice, s cílem zvýšit jejich přínos pro odsouzené a přispět k efektivnějšímu procesu jejich reintegrace do společnosti po propuštění.

2 Trest odnětí svobody

*„Trest je pojmově vymezen jako opatření státního donucení, ukládané jménem státu k tomu povolanými soudy v trestním řízení, jímž se působí určitá újma a spáchaný trestný čin jeho pachateli a které vyslovuje společenské odsouzení trestného činu a jeho pachatele“.*¹

Podle filozofa Herberta Lionela Adolpha Harta je trest složen z několika klíčových prvků: trest se ukládá za čin, který spáchal skutečný nebo předpokládaný pachatel, zahrnuje bolest nebo jiný negativní důsledek, jenž je společensky považován za nepříznivý, trest je důsledkem porušení právních norem, je uložen a vykonáván autoritou stanovenou právním systémem, který je v rozporu a trest vykonává někdo jiný ne viník.²

2.1 Období ve výkonu trestu odnětí svobody

Účelem výkonu trestu odnětí svobody (dále jen VTOS) je především ochrana společnosti před pachateli, kteří se dopouštějí trestné činnosti. Tento trest slouží k tomu, aby se předešlo dalšímu páchání trestných činů, a to jak ze strany jednotlivce, tak i v širším společenském kontextu. Důležitým cílem je, aby odsouzený nejen přestal páchat trestné činnosti, ale také byl v průběhu výkonu trestu výchovně veden k tomu, aby vedl řádný a zákonem vyhovující život.

Trest odnětí svobody má nejen represivní, ale i preventivní a výchovnou funkci. Má za úkol poskytnout jednotlivci čas a prostor k sebereflexi a změně, což může vést k přehodnocení jeho dosavadního chování a k odvrácení budoucí trestné činnosti. K tomu přispívají nejen samotné podmínky výkonu trestu, ale i programy resocializace, které jsou zaměřeny na nápravu delikventního chování a na připravení odsouzeného na návrat do společnosti. Tento proces může zahrnovat různé formy vzdělávání, pracovní činnosti a psychologickou podporu.

Výchovné účinky trestu odnětí svobody se neomezují pouze na jednotlivce, ale mohou mít i širší dopad na společnost. Pokud je trest vykonáván v souladu s resocializačními principy, může přispět k celkovému snížení kriminality tím, že ukáže, jaké důsledky má porušování právních norem. Trest má tedy nejen funkci ochrany, ale

¹ ČERNÍKOVÁ, V. V. Bratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.

² LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis, 2007. ISBN 978-80-86920-24-5. s. 6

i prevenci, která má za cíl formovat odpovědné občany, kteří budou schopni žít v souladu s právními a morálními normami společnosti.³

Trest odnětí svobody tak není pouze prostředkem odplaty, ale má kladný vliv na změnu chování delikventa, motivuje jej k odvrácení od kriminálních činností a podporuje jeho integraci do společenského života, což je konečným cílem trestního systému.⁴

Legislativa, spojená výkonem trestu odnětí svobody je rozsáhlá. Mezi základní prameny práva, které jsou závazné pro celou společnost, patří Ústava a Listina základních lidských práv a svobod. Samotný trest odnětí svobody má své specifické prameny práva.

V rámci zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, je systém trestů rozdělen na druhy trestů a druhy ochranných opatření. Tyto jsou stanoveny v § 52 odst. 1 pro druhy trestů a v § 98 odst. 1 pro druhy ochranných opatření.

Podle § 52 odst. 1 trestního zákoníku jsou stanoveny různé druhy trestů, které mohou být uloženy pachateli trestného činu. Mezi tyto tresty patří odnětí svobody, které je běžně stanoveno nejvýše na dvacet let, přičemž ve výjimečných případech může být trest odnětí svobody uložen i na dobu delší než dvacet let, až do doživotí. Dále se mohou uložit tresty jako domácí vězení, obecně prospěšné práce, nebo propadnutí majetku. K dalším trestům patří peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Tresty mohou také zahrnovat ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti a vyhoštění z území České republiky, přičemž vyhoštění se týká pouze cizinců.⁵

Trestní zákoník vymezuje čtyři základní druhy ochranných opatření: ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochrannou výchovu. Zabrání části majetku, ačkoli není přímo zmíněno v § 98 odst. 1, lze rovněž považovat za součást ochranných opatření podle širšího rámce zákona. Ochranná opatření se dále zaměřují buď na mladistvé, a to podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, nebo na právnické osoby,

³ ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.

⁴ HENDRYCH, Jan. *Jan Hendrych, Richard Konvička: maso a kost - dvě podoby figurace : Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích = flesh and bone - two forms of figural expression : The North Bohemian Gallery of Fine Art in Litoměřice : 25.6.2010-12.9.2010*. V Litoměřicích: Severočeská galerie výtvarného umění, [2010]. ISBN 978-80-85090-77-2.

⁵ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-716-9.

a to podle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.⁶

Výkon trestu odnětí svobody v České republice je upraven několika zákony, vyhláškami a interními předpisy. Základní právní předpisy, které tuto problematiku regulují, zahrnují:

Zákony:

- Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhlášky:

- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 345/1999 Sb. stanoví řád výkonu trestu odnětí svobody, ačkoli některé materiály zmiňují vyhlášku č. 378/2004 Sb., která není uvedena v dostupných právních předpisech. Místo ní se často cituje vyhláška č. 345/1999 Sb.

Nařízení Generálního ředitele Vězeňské služby ČR: Tato nařízení upravují vnitřní chod věznic a postupy Vězeňské služby

- Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 31/2014, které stanovuje organizační řád Vězeňské služby České republiky.
- Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 4/2011, které vymezuje zásady pro zpracování a vydání vnitřního řádu věznice pro obviněné a odsouzené.

Vnitřní řád věznic: Každá věznice má svůj vlastní vnitřní řád, který stanovuje specifické podmínky a pravidla pro fungování konkrétní instituce.

Základní zásadou při výkonu trestu je zachování lidské důstojnosti. Tato zásada je zakotvena přímo v zákoně č. 169/1999 Sb., konkrétně v § 2, kde se uvádí, že "trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti

⁶ NOVOTNÝ, F. a kol. Trestní právo hmotné. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 373 s. ISBN 978-80-7380-651-4. s. 240-242

odsouzeného." Tímto způsobem je zajištěno, že práva odsouzených jsou chráněna a jejich lidská důstojnost respektována i během výkonu trestu.⁷

2.1.1 Profilace věznic

Do 30. září 2017 existovaly čtyři typy věznic – s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Nicméně, od 1. listopadu 2017 došlo k dlouhodobé připravované systémové změně. V současnosti jsou odsouzení zařazováni do typů věznic na základě rozhodnutí soudu, a to v souladu se zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně § 9 tohoto zákona stanoví, že soud rozhoduje o zařazení do určitého typu věznice podle zvláštního zákona.⁸

V současnosti se věznice pro dospělé osoby dělí primárně na věznice s ostrahou a se zvýšenou ostrahou, přičemž v rámci těchto kategorií existují oddělení s různými stupni zabezpečení – nízkým, středním a vysokým. Zvláštní věznice jsou zřizovány pro mladistvé.

Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) sám o sobě neupravuje zařazování do typů věznic, což je řešeno právě zákonem č. 169/1999 Sb. Soudy vydávají písemné nařízení k nástupu výkonu trestu odnětí svobody, ale samotné zařazování do konkrétních typů věznic je upraveno výše zmíněným zákonem č. 169/1999 Sb.⁹

Věznice s ostrahou se dále člení na oddělení, která se liší stupněm zabezpečení. O zařazení rozhoduje ředitel věznice na návrh odborné komise, která vyhodnocuje vnitřní a vnější rizika a navrhuje zařazení odsouzeného do některého ze tří stupňů zabezpečení.¹⁰

Oddělení s nízkým stupněm zabezpečení je pro odsouzené za nedbalostní trestný čin s trestem nepřevyšujícím 3 roky nebo přečin do 5 let. Odsouzení se mohou pohybovat po věznici bez dohledu zaměstnanců VS. Pracují převážně mimo věznici na venkovním nestřeženém pracovišti. Zaměstnanec Vězeňské služby nebo vychovatel musí provádět dohled a kontrolu na činnostech odsouzených a jednou týdně provést kontrolu na vnějších pracovištích. Ředitel věznice může odsouzenému povolit volný pobyt mimo věznici, a to

⁷ *Trestní předpisy: Přestupky : podle stavu k . . ÚZ : úplné znění.* Ostrava: Sagit, [199-]-2009.

⁸ ŠTĚRBA, V. *Penologie. 1.* vyd. Praha: Armex publishing s.r.o., 2007. ISBN 978- 80-86795-48-5.

⁹ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství.* Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-716-9.

¹⁰ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství.* Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-716-9.

v rámci extramurálních aktivit. Návštěvy odsouzených jsou uskutečňovány bez dohledu zaměstnanců věznice.

Oddělení se středním stupněm zabezpečení je pro odsouzené za nedbalostní trestný čin, který převyšuje tři roky a za úmyslný trestný čin nepřevyšující tři roky. Odsouzení pracují ve střežené části areálu věznice, ale mohou pracovat i v nestřežené části. Vždy se v areálu pohybují organizovaně a za doprovodu zaměstnance. Jsou kontrolováni v časových intervalech dozorci či zaměstnanci věznice. Odsouzení mají vždy návštěvy pod dohledem zaměstnanců věznice a v místnosti tomu určené. Ředitel věznice může povolit odsouzeným volný pohyb po věznici. Ubytovny jsou kontrolovány v jasně dané časy.

Oddělení s vysokým stupněm zabezpečení je pro odsouzené za trestný čin, u kterého nebyly splněny podmínky pro umístění do oddělení s nízkým nebo středním stupněm zabezpečení. Míra rizik vyplývají z trestné činnosti. Odsouzení se po areálu pohybují organizovaně a pod dohledem zaměstnance věznice. Pracují převážně ve vnitřním areálu věznice. Návštěvy jsou pouze pod dohledem zaměstnanců věznice, v určené místnosti.¹¹

2.2 Statistické údaje obviněných a odsouzených

V roce 2023 byl v České republice celkový počet obviněných a odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody 18 339 osob, což představuje 199,9 na 100 000 obyvatel. Nejvyšší hodnoty byly zaznamenány v **Ústeckém kraji** (440,2 na 100 000) a **Moravskoslezském kraji** (287,6 na 100 000). Naopak **Kraj Vysočina** měl nejnižší počet (109,7 na 100 000). Tento rozdíl ukazuje na regionální variace v počtu trestně stíhaných osob v různých krajích.¹²

¹¹ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-716-9.

¹² Český statistický úřad. *Soudnictví, kriminalita žen a mužů*. [online]. [cit. 2025-01-03]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/soudnictvi-kriminalita-zen-a-muzu?pocet=10&start=0&skupiny=30&razeni=-datumVydani#regionalni-data>

Tabulka 1: statistika 2023 (Počet vězněných osob v Česku podle krajů)

rok 2023	celkem	na 100 000 obyvatel starších 15 let
Česko	18 339	199,9
Hlavní město Praha	1 865	159,9
Středočeský kraj	1 854	154,5
Jihočeský kraj	866	157,0
Plzeňský kraj	883	170,0
Karlovarský kraj	832	330,6
Ústecký kraj	3 018	440,2
Liberecký kraj	836	220,5
Královéhradecký kraj	718	152,4
Pardubický kraj	638	143,0
Kraj Vysočina	479	109,7
Jihomoravský kraj	1 872	182,0
Olomoucký kraj	984	184,1
Zlínský kraj	589	119,5
Moravskoslezský kraj	2 905	287,6

V letech 2016 až 2023 se počet vězněných osob v České republice postupně vyvíjel, jak ukazuje následující přehled v tabulce č.2.

Počet vězněných osob v Česku klesal z 22 481 na 19 569. Počet mužů ve vězení klesl z 20 838 na 17 854, zatímco počet žen vzrostl z 1 643 na 1 715. Počet občanů ČR ve vězení se snížil z 20 674 na 17 918, zatímco počet cizinců vzrostl. V roce 2023 bylo v České republice na 100 000 obyvatel starších 15 let 213,3 vězněných, což je mírný nárůst oproti předchozímu roku.¹³

¹³ Český statistický úřad. *Soudnictví, kriminalita žen a mužů*. [online]. [cit. 2025-01-03]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/soudnictvi-kriminalita-zen-a-muzu?pocet=10&start=0&skupiny=30&razeni=-datumVydani#regionalni-data>

Tabulka 2: statistika 2016–2023 (Vězněné osoby v ČR)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celkem	22 481	22 159	21 577	21 048	19 286	18 748	19 052	19 569
Muži	20 838	20 514	19 933	19 302	17 712	17 229	17 439	17 854
Ženy	1 643	1 645	1 644	1 746	1 574	1 519	1 613	1 715
Státní příslušnost								
občané ČR	20 674	20 345	19 809	19 254	17 752	17 352	17 593	17 918
cizinci	1 807	1 814	1 768	1 794	1 534	1 396	1 459	1 651
Status vězněného								
Obviněný (osoba ve výkonu vazby)	1 907	1 809	1 816	1 798	1 570	1 392	1 438	1 566
Odsouzený (osoba ve výkonu trestu odnětí svobody)	20 501	20 271	19 677	19 155	17 612	17 243	17 498	17 889
Chovanec (osoba ve výkonu zabezpečovací detence)	73	79	84	95	104	113	116	114
Celkem na 100 000 obyvatel starších 15 let	251,7	247,9	240,9	234,3	214,7	212,5	209,9	213,3

V tabulce č. 3 můžeme vidět, že v letech 2016–2023 počet odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody klesl z 20 501 na 17 889. Nejvíce odsouzených mělo tresty do 1 roku, jejich počet vzrostl na 4 330. Tresty 1 až 2 roky zůstaly na vysoké úrovni (4 206). Počet odsouzených na 2 až 10 let se snižoval, přičemž tresty nad 15 let a doživotní tresty zůstaly stabilní. Celkově je vidět trend klesajícího počtu odsouzených s delšími tresty.¹⁴

Tabulka 3: statistika 2016–2023 (Odsouzené osoby ve výkonu trestu odnětí svobody podle délky trestu)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
celkem	20 501	20 271	19 677	19 155	17 612	17 243	17 498	17 889
do 1 roku	4 478	6 230	6 038	4 216	3 588	3 697	4 209	4 330
1 až 2 roky	4 944	4 199	4 108	4 486	4 047	3 915	3 954	4 206
2 až 3 roky	2 913	3 168	2 945	2 787	2 783	2 702	2 602	2 690
3 až 5 let	3 542	2 802	2 747	3 190	2 987	2 875	2 835	2 804
5 až 10 let	3 057	2 629	2 626	3 022	2 785	2 659	2 552	2 544
10 až 15 let	1 041	788	749	893	840	817	780	751
nad 15 let	478	406	416	515	538	532	519	515
doživotí	48	49	48	46	44	46	47	49

¹⁴ Český statistický úřad. *Soudnictví, kriminalita žen a mužů*. [online]. [cit. 2025-01-03]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/soudnictvi-kriminalita-zen-a-muzu?pocet=10&start=0&skupiny=30&razeni=-datumVydani#regionalni-data>

2.2.1 Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených (SARPO)

Každý odsouzený je v současné době hodnocen nástrojem na hodnocení kriminogenních rizik a potřeb, nazývaným zkratkou SARPO. Název označuje počáteční písmena slov: Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených.¹⁵

Formální hodnocení jsou potřebným podkladem pro mnohá rozhodnutí, sahajících od diferenciací odsouzených, stanovení programů zacházení a specifických intervenčních postupů, zařazování do práce až po hodnocení pro soud k podmíněnému propuštění.

Hodnocení pachatele, jak je obecně přijímáno vyspělými vězeňskými a probačními systémy, se v posledních desetiletích zaměřuje na identifikaci kriminogenních rizik a potřeb pachatele. Tento proces se nejčastěji používá při vynášení rozsudku, klasifikaci odsouzených, hodnocení jejich chování během výkonu trestu, při rozhodování o podmíněném propuštění a v rámci parole. Cílem hodnocení rizik je především predikovat pravděpodobnost recidivy a na základě této predikce upravit další přístup a zacházení s pachatelem.¹⁶

2.2.2 Penitenciární a Postpenitenciární péče

Penitenciární péče představuje klíčovou součástí systému trestní justice a zajišťuje, že osoby, které si odpykávají trest odnětí svobody, mají přístup k podpůrným a rehabilitačním programům, které jim pomohou s návratem do společnosti. Tento proces je složitý a vyžaduje koordinovanou práci různých odborníků, aby byla co nejúčinnější.¹⁷

Hlavním cílem je podpořit resocializaci odsouzených, což znamená nejen zajištění bezpečnosti ve věznici, ale i pomoc při změně chování odsouzených. Důraz je kladen na snížení recidivy, tedy zamezení opakování trestné činnosti po propuštění. Programy v rámci penitenciární péče jsou navrženy tak, aby vězni pochopili následky svého chování, vyvinuli dovednosti pro efektivní zapojení do běžného života, a zároveň získali podporu při zpracování osobních problémů, jako jsou závislosti, duševní poruchy či traumatické zážitky.¹⁸

¹⁵ Ryanor, P.-Kynch, J.-Roberts, C.-Merrington, M. (2000). *Risk and Need Assessment in Probation Service: an Evaluation* (London: Home Office).

¹⁶ McGuier, J. (2008). A review of effective interventions for reducing aggression and violence.

¹⁷ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a FIRSTOVÁ, Jana. *Postpenitenciární péče: aktuální otázky*. Vydání: první. Hodonín: Evropský ústav práva a soudního inženýrství, Sekce nakladatelství a vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-906601-0-6.

¹⁸ MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální a postpenitenciární péče*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004.

Mimo jiné zahrnuje širokou škálu aktivit a metod zaměřených na různorodé potřeby jednotlivých odsouzených. Mezi hlavní složky patří:

- **Sociální pracovníci:** Pomáhají s reintegrací do společnosti a rozvojem sociálních dovedností.
- **Speciální pedagogové:** Pracují s odsouzenými s nízkým vzděláním nebo poruchami učení.
- **Psychologové:** Poskytují terapii pro emocionální a psychické zdraví, podporují prevenci duševních problémů a rehabilitaci.
- **Vězeňský personál:** Dohlíží na bezpečnost a dodržování řádu, zároveň podporuje výchovné metody a resocializační plány.

Péče v rámci penitenciárního systému využívá několik základních metod a programů, které se zaměřují na komplexní rozvoj odsouzených.¹⁹

Kulturně výchovná práce zahrnuje kulturní a vzdělávací aktivity, které podporují osobní růst vězně, zlepšují jeho komunikační schopnosti a interakci s ostatními. Tato metoda rovněž vychovává citlivost k morálním hodnotám a zákonným normám.

Pracovní výchova se zaměřuje na výuku pracovních dovedností, což umožňuje vězňům zůstat produktivními během trestu a zároveň je připravuje na návrat do pracovního procesu po propuštění. Tento přístup zvyšuje jejich šance na úspěšnou reintegraci do společnosti.

Režim a kázeň v rámci věznice mají za cíl podporovat pozitivní změnu chování a zodpovědnost jednotlivců, přičemž stabilizují prostředí, čímž zajišťují bezpečnost a usnadňují proces rehabilitace. Každý odsouzený je hodnocen individuálně, a **individuální přístup** zajišťuje, že programy jsou přizpůsobeny konkrétním potřebám jednotlivce, což napomáhá zlepšení jeho osobního a sociálního chování, psychické pohody a rozvoji dovedností pro budoucí život.²⁰

Penitenciární péče je vysoce regulována zákony, které upravují podmínky výkonu trestu, práva a povinnosti odsouzených. Nejvýznamnějším právním předpisem je zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který stanoví podmínky poskytování penitenciární péče, definuje cíle a metody resocializačních aktivit a vymezuje roli státních

¹⁹ ŠTĚRBA, V. *Penologie*. 1. vyd. Praha: Armex publishing s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86795-48-5.

²⁰ ŠTĚRBA, Vladislav, 2009. *Penologie*. 2. Praha: ARMEX. ISBN 978-80-86795-74-4.

orgánů při zajišťování rehabilitace a reintegrace vězňů. Tento rámec rovněž definuje práva a povinnosti odsouzených, zajišťuje jejich základní lidská práva během výkonu trestu, včetně přístupu k péči a vzdělání.²¹

Postpenitenciární péče je pokračováním resocializačního procesu, který začal během výkonu trestu. Jejím hlavním cílem je usnadnit návrat jedince do společnosti a pomoci mu přizpůsobit se běžnému životu. Tato péče zahrnuje sociální poradenství, které pomáhá s hledáním bydlení, práce a řešením každodenních problémů. Dále se zaměřuje na prevenci recidivy, aby jedinci předešli páchání nových trestných činů. Psychoterapeutické a psychologické služby poskytují podporu těm, kteří mají duševní problémy nebo čelí výzvám při návratu do společnosti. Obě formy péče jsou důležité pro snížení rizika recidivy a úspěšné začlenění bývalých vězňů do společnosti.²²

Závěrem lze dodat, že obě fáze péče jsou klíčové pro úspěšnou reintegraci a snížení rizika opakování trestné činnosti.

2.2.3 Integrace a reedukace

Petrušek vnímá reedukaci osob s poruchami chování jako výchovný proces, který je zaměřen na dosažení pozitivních změn v chování jednotlivce. Tento proces využívá komplexní systém metod pedagogicko-psychologické terapeutiky, jehož cílem je umožnit jedinci návrat do normálního a funkčního života. Reedukace se nezaměřuje pouze na změnu chování, ale i na změnu způsobu myšlení a hodnotového systému, což jsou klíčové faktory pro reintegraci do společnosti. U delikventů tento proces začíná již během výkonu trestu odnětí svobody, kde se provádí tzv. penitenciární reedukace. To znamená, že reedukace je součástí trestního systému a zaměřuje se na změnu chování a postoje odsouzených osob k zákonům a společnosti.²³

Po propuštění z VTOS (včetně podmíněného propuštění) pokračuje proces reedukace v postpenitenciární péči, kde se zaměřuje na podporu a asistenci jednotlivcům při jejich návratu do běžného života. Tato fáze zahrnuje nejen terapeutické a výchovné metody, ale také podporu při hledání zaměstnání, zajištění stabilního bydlení a prevenci recidivy. Je důležité, aby tato péče byla poskytována kontinuálně a systematicky, aby

²¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie pro obor penitenciární péče*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-307-1.

²² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie pro obor penitenciární péče*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-307-1.

²³ KISSOVÁ, Blanka. Lukáš Linek, Ivan Petrušek: *Sociální stát, nerovnost, politika: Postoje české veřejnosti k sociálnímu státu v letech 1996-2016*.

jednotlivci mohli efektivně překonat překážky, které mohou vést k jejich opětovnému páchání trestné činnosti.

Celkově lze říci, že reedukace delikventů představuje složitý proces, který vyžaduje multidisciplinární přístup, zahrnující nejen pedagogické a psychologické intervence, ale také sociální a environmentální podporu, která zajistí trvalé a pozitivní změny v životě jednotlivců.

Cílem reedukačního procesu je, aby jednotlivci byli schopni samostatně zajistit své životní potřeby bez pomoci ostatních. To zahrnuje nezávislost v oblastech jako příjem, bydlení a stabilní vztahy. Jak ale upozorňují Raszková a Hoferková, tento cíl je často nereálný, zejména u osob bez funkčního rodinného zázemí a zaměstnání. Bez podpory rodiny a pravidelného příjmu je těžké zajistit stabilitu v každodenním životě, což může vést k frustraci a návratu do kriminálního prostředí. Sociální podmínky, jako nezaměstnanost a chudoba, dále komplikují integraci do společnosti a pracovní sféry. Reedukace by tedy měla zahrnovat nejen výchovné metody, ale také sociální a pracovní podporu pro úspěšnou reintegraci.²⁴

2.2.4 Programy zacházení

Program zacházení slouží k dosažení účelu výkonu trestu a je dle zákona o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. souhrnem konkrétních činností, kterých je odsouzený se povinen účastnit nebo které může vykonávat.²⁵

Můžeme program zacházení brát také jako výchovný prostředek, základní forma cílevědomého působení, který vede k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin, ke snižování recidivy kriminálního chování a k přípravě na soběstačný život v souladu se zákonem v občanském životě. Takto je naplňován účel výkonu trestu. Tento program je složen z cílů, které jsou v jednotlivých oblastech podporovány konkrétními aktivitami, které navazují z výstupu z komplexní zprávy. Jedná se o preventivně výchovné programy. Program zacházení je průběžně vyhodnocován ve všech oblastech, který provádí vychovatel. Interval vyhodnocení je jednou za tři měsíce. Na výstupním oddíle jednou za dva měsíce. Na základně kladného vyhodnocení programu zacházení a plnění povinností i adekvátního chování a jednání odsouzeného, může být odsouzený přearažen do první

²⁴ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Edukace a reedukace trvale pracovně nezařaditelných v českých věznicích*. Vydání: první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-632-2.

²⁵ JIŘIČKA, Václav a KEJŘOVÁ, Kateřina, 2015. *Úvod do zkoumání efektivity intervenčních programů v českých věznicích II*. Praha: Vězeňská služba České republiky.

prostupné skupiny. Pokud je to však naopak, odsouzený neplní účel VTOS z důvodu platných kázeňských trestů, je odsouzený přeřazen do třetí prostupné skupiny²⁶

Každému odsouzenému je na základě komplexní zprávy vytvořen program zacházení, který odsouzenému ukládá sérii závazků, včetně povinných aktivit. Komplexní zpráva je souhrn poznatků psychologického, pedagogického a sociálního posouzení, které provádí psycholog, speciální pedagog a sociální pracovníce, po přijetí na nástupní oddělení. Tato procedura je rutinní, standardní činností. Při zpracování hodnocení používají odborní zaměstnanci jednak metody podle své profese, ale také standardní zdroje informací. Spisovou dokumentaci, vězeňský informační systém, rozhovor, pozorování. Velkým usnadněním této procedury bylo zavedení jednotného systému hodnocení.²⁷

²⁶ Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Příbram, který se vydává v souladu s § 14 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, schválený ředitelem Věznice Příbram pro rok 2024.

²⁷ JIŘIČKA, Václav a KEJŘOVÁ, Kateřina, 2015. *Úvod do zkoumání efektivity intervenčních programů v českých věznicích II*. Praha: Vězeňská služba České republiky.

3 Zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Příbram

Věznice Příbram je organizační jednotkou Vězeňské služby ČR, která se specializuje na výkon trestu odnětí svobody pro muže. Je profilována jako věznice s ostrahou, která zajišťuje různé úrovně zabezpečení: nízký, střední a vysoký stupeň. Od roku 2002 je ve Věznici Příbram zřízen specializovaný oddíl určený pro odsouzené s poruchami osobnosti a chování, které jsou způsobeny užíváním psychotropních látek.

Statutárním zástupcem věznice je Vrchní rada, brig. gen. PhDr. Petr Červený, LL.M., který zastává pozici ředitele. Jeho prvním zástupcem je rada Mgr. Jan Boháček, DiS. Věznice má ubytovací kapacitu pro 868 odsouzených mužů. V současné době je část věznice v rekonstrukci a tím je omezená kapacita na 364 odsouzených.²⁸

Vznik Věznice Příbram je spojen s geologickými podmínkami a politickou atmosférou 50. let Československé republiky, kdy se vězeňství stalo součástí represivních složek státní moci. Myšlenky třídního boje se odrazily i v právní úpravě vězeňství, což vedlo k potlačování „třídních nepřátel“, tedy politických vězňů.

V roce 1953 byl v Příbrami založen nápravně pracovní tábor (NPT), který využíval vězně především pro těžbu uranové rudy a později i pro práci ve stavebnictví, strojírenství a zemědělství. NPT Bytíz se stal největším z uranových táborů v republice s kapacitou až 2000 odsouzených. Po propadu táborové kuchyně v roce 1962 byl tábor zrušen a nahrazen novým, který funguje dodnes.

Tábor byl vybaven velitelským objektem, strážními věžemi, sklady, prádelnou, kuchyní, kantýnou, kulturními zařízeními a obytnými baráky. V každém baráku žilo přibližně 20 vězňů na palandách, a měli minimální osobní věci. Tábor měl také apelplatz pro pravidelné nástupy na směny, během nichž probíhaly i preventivní prohlídky, které vězni považovali za šikanu. V době epidemie byl jeden barák určen pro karanténu, jiný pro trestné vězně, kde byl přísnější režim a povinné brigády. Naopak, výlučný barák byl určen pro vzorné pracovníky, kteří měli více výhod, ale ztráceli úctu spoluvězňů.²⁹

²⁸Věznice Příbram. *Věznice Příbram*. [online]. [cit. 2025-03-03]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-pribram>

²⁹JIRIČKA, Václav a KEJŘOVÁ, Kateřina, 2015. *Úvod do zkoumání efektivity intervenčních programů v českých věznicích II*. Praha: Vězeňská služba České republiky.

Ve Věznici Příbram je zaměstnávání odsouzených přizpůsobeno jejich pracovní kvalifikaci, zdravotnímu stavu a pracovní poptávce v regionu. V roce 2021 bylo pracovně zařazeno přibližně 350 odsouzených. Ti pracují hlavně v rámci hospodářské činnosti ve spolupráci s podniky jako Uzeniny Příbram, Komwag, BIOS, Valeo a další. Vězni jsou převážně zařazeni na pomocné pracovní pozice, přičemž ti, kteří nesplňují bezpečnostní kritéria pro opuštění věznice, pracují ve střežené části. Největšími spolupracujícími podniky ve věznici jsou WSM s.r.o., OEPA Industrial s.r.o., MASO Brejcha a ZEMAN maso, uteniny.

Cílem je zvyšovat zaměstnanost odsouzených, přičemž vzhledem k typu věznice je možné zaměstnávat převážně ve střežené části. Jsme otevřeni spolupráci s jakýmkoli podnikatelským subjektem, který nabídne pracovní program pro odsouzené, například kompletační práce³⁰

3.1 Zařazování odsouzených do práce

Jak již bylo napsáno výše, „*Odsouzený, který byl zařazen do práce, je povinen pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý.*“³¹

Existuje i zvláštní skupina odsouzených, kteří nemohou vykonávat práci. Tito odsouzení jsou označováni jako trvale pracovně nezařaditelní. Kdo je považován za trvale pracovně nezařaditelného, je stanoveno v § 69 ZVTOS:

Odsouzeným trvale pracovně nezařaditelným je odsouzený,

a) který je starší 65 let, pokud sám nepožádá o zařazení do práce,

b) který byl uznán invalidním ve třetím stupni, ledaže sám požádá o zařazení do práce a jeho pracovní schopnost takového zařazení připouští nebo

c) jehož zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení.

Hlavní hlediska zaměstnávání osob ve Věznici Příbram

V rámci rozhodování o zařazení odsouzených do práce ve věznici se kromě již zmíněných faktorů zohledňuje i několik dalších aspektů, které mohou ovlivnit rozhodnutí ředitele věznice a odborné komise. Tyto faktory mohou zahrnovat.

³⁰ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

³¹ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

- **Osobnostní a psychologické vlastnosti** – Při zařazování do práce se posuzuje psychologický profil odsouzeného, jeho motivace k nápravě, schopnost spolupracovat v kolektivu a přístup k práci. To znamená, že odborná komise hodnotí, jaký postoj odsouzený zaujímá k výkonu trestu a zda je schopen pracovat v daných podmínkách.
- **Zkušenosti a pracovní dovednosti** – Pokud odsouzený má pracovní zkušenosti z předchozího života, odborná komise zhodnotí, jaké dovednosti a kvalifikace může uplatnit na konkrétním pracovišti. Získaná praxe v různých oborech, jako je stavebnictví, zemědělství, služby nebo výroba, může být klíčovým faktorem pro určení vhodnosti pro určitou pracovní pozici.
- **Motivace a rehabilitace** – Zohledňuje se i jakým způsobem odsouzený přistupuje k procesu resocializace. Ti, kteří vykazují pozitivní změny v chování, mohou být zařazeni do náročnějších pracovních úkolů, které jsou součástí jejich nápravného procesu. Práce pro ně představuje nejen možnost si vydělat, ale i příležitost k osobnímu rozvoji a resocializaci.
- **Fyzické a psychické zdraví** – Zdravotní stav odsouzeného má zásadní vliv na typ práce, kterou může vykonávat. Například osoby s fyzickými omezeními mohou být zařazeny do méně fyzicky náročné práce, zatímco ti s dobrou fyzickou kondicí mohou pracovat v těžších pracovních podmínkách. Zdravotní stav se tedy pečlivě posuzuje s ohledem na možné riziko pro zdraví vězně.
- **Sociální faktory** – Sociální poměry, jako je rodinný stav nebo potřeba finanční podpory rodiny, mohou také ovlivnit rozhodování o zařazení do práce. V některých případech může být pracovní pozice zvolena tak, aby odsouzený měl možnost vydělávat dostatečně, aby mohl poskytovat podporu svým blízkým, pokud je to v souladu s pravidly věznice.
- **Zajištění spravedlivého přístupu a rovnosti** – Při rozhodování o zařazení do práce se dbá na spravedlivý přístup, aby nedocházelo k diskriminaci. Všechny tyto faktory, od zdravotního stavu po osobní motivaci, by měly být hodnoceny objektivně.
- **Délka trestu a možnost podmíněčného propuštění** – Při rozhodování o pracovním zařazení se rovněž zohledňuje délka trestu. Odsouzení, kteří mají kratší dobu do vykonání trestu, mohou být zařazeni do pracovní pozice s cílem připravit je na návrat do společnosti, například do programů zaměřených na zaměstnatelnost a integraci do pracovního trhu po propuštění.

- **Bezpečnostní hlediska** – Bezpečnostní situace je klíčovým faktorem. Odsouzení, kteří vykazují vysoké riziko pro ostatní, mohou být omezeni ve výběru pracovních pozic, zejména pokud jde o práci mimo areál věznice nebo na pozicích, kde mají přístup k potenciálně nebezpečným materiálům.

Celkově tedy zařazování do pracovního procesu ve věznici není pouze otázkou zajištění práce pro odsouzené, ale i součástí širšího rehabilitačního a resocializačního procesu, který má za cíl připravit odsouzené na návrat do společnosti a zajištění jejich osobní a profesní stability po výkonu trestu.³²

Odsouzené osoby lze zařadit na nestřežené pracoviště, což zahrnuje jak vnitřní, tak venkovní pracoviště. Tato pracoviště jsou určena pro vězněné osoby, u nichž se předpokládá, že nebudou zneužívat volnosti spojené s těmito pracovními úkoly a nebudou představovat bezpečnostní riziko pro okolí ani pro ostatní vězně. Zařazení na nestřežené pracoviště je často spojeno s vyšší mírou důvěry ve schopnost odsouzeného vykonávat práci bez nebezpečí útěku nebo jiných nežádoucích aktivit.³³

Odsouzený, který je zařazen do věznice s dohledem či dozorem, může mít také možnost vykonávat pracovní povinnosti mimo areál věznice, pokud to situace umožňuje a pokud to rozhodne ředitel věznice. V rámci své kompetence může ředitel povolit volný pohyb odsouzeného mimo věznici, a to za účelem plnění pracovních povinností. Tento krok je podmíněn důkladným posouzením rizik a zabezpečením odpovídajících bezpečnostních opatření, aby byla zajištěna bezpečnost jak samotného odsouzeného, tak i veřejnosti. Při takovém povolení se kromě pracovních povinností zohledňuje také fakt, že odsouzený vykazuje pozitivní chování a není považován za vysoké bezpečnostní riziko.

V případě, že odsouzený využije tuto příležitost k útěku nebo jiným nežádoucím činům, mohou následovat přísnější opatření a ztráta přístupu k podobným příležitostem v budoucnosti.³⁴

³² *Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb.*, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

³³ BAREŠ, P., MERTL, J. *Zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody a jejich příprava na propuštění z VTOS*. Praha: VÚPSV, v. v. i., 2021. ISBN 978-80-7416-420-0.

³⁴ Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Příbram, který se vydává v souladu s § 14 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, schválený ředitelem Věznice Příbram pro rok 2024.

3.1.1 Počet a základní charakteristika odsouzených osob ve Věznici Příbram

V současné době je ve Věznici Příbram zařazeno na vnitřní i vnější pracoviště přibližně cca 60 procent odsouzených, kteří jsou zaměstnáváni převážně u soukromých firem. Toto číslo je velmi pohyblivé, a to z důvodu vytváření nových pracovních pozic, kázeňských řízení atd.

Na vnitřních střežených pracovištích využívají pracovní sílu odsouzených např. tyto subjekty WSM – Czech Republic, Jemná mechanika HB, Polycasa – věznice OEPA Industrial s.r.o. a firma zajišťující provoz vězeňské kantýny. Zájem o zaměstnání odsouzených mimo areál věznice prudce stoupl, obsadit venkovní nestřežené pracoviště je v rámci bezpečnosti složité. V současnosti jsou odsouzení zařazováni mimo věznici na těchto pracovištích např. Bios, UNITED BAKERIES Praha, Polycasa, PAC Hořovice, Oblastní Nemocnice Příbram, Komwag, DORYS CZ, EP – line Dubno, ZEMAN maso uzeniny a.s. a Dřevovýroba Wimmer, Schreiber Czech Republic s.r.o. (Organizační článek VSČR, 2019 - denní přehled zaměstnanosti).

Odsouzení jsou ve věznici zařazeni do těchto pracovních činností:

Především se jedná o práce pro režii věznice jako je úklid ubytoven a jejich okolí. Tato pracovní činnost je vhodná pro odsouzené, kteří nejsou pracovním zařazením. Nedostávají za vykonanou práci mzdu, ale pouze příplatek. Příplatek je potravinový balíček, který slouží jako přilepšení pro odsouzeného.

Dále máme vnitřní střežené pracoviště, kde pracují odsouzení na vězeňských dílnách zajišťující technický provoz věznice: kantýna odsouzených, údržbáři, zámečnictví, truhláři, elektrikáři, automechanici, odpadové hospodářství, cáchaři, chodbaři na CO – CSU a krizovém centru, holič, knihovník, kuchaři.

- v provozovnách střediska hospodářské činnosti (PSHČ) – je zřízeno v každé věznici, jako hospodářská činnost státní organizace s účelem vytváření pracovních míst pro osoby ve výkonu trestu. Výrobu zajišťují odsouzení, kteří mají potřebnou kvalifikaci. Pro Věznici Příbram jsou to tyto pracoviště: PSHČ Prádelna.
- u soukromých podnikatelských subjektů – tyto subjekty mohou být uvnitř i vně areálu věznice, tato práce je většinou pro odsouzené finančně výhodná. Uvnitř areálu věznice se nacházejí tyto soukromé subjekty WSM Czech Republic s. r. o. – kovovýroba, OEPA Industrial s. r. o.

a POLYCASA – věznice. Mimo areál věznice dojíždějí odsouzení na tyto pracoviště: PAC Hořovice, Dřevovýroba Wimmer s. r. o., DORYS CZ s. r. o., Bios s.r., Zeman maso – uzeniny, a.s., EP – line Dubno, UNITED BAKERIES Praha.s. r. o., Komwag, podnik čistoty a údržby města, a. s., Oblastní nemocnice Příbram, a. s., Schreiber Czech Republic s.r.o.³⁵

3.2 Neziskové organizace

Věznice Příbram aktivně spolupracuje s nevládními neziskovými organizacemi (NNO), které poskytují cennou pomoc odsouzeným jak během výkonu trestu, tak i po jejich propuštění. Tyto organizace se zaměřují na posílení občanské odpovědnosti a spoluodpovědnosti odsouzených při řešení konkrétních sociálních a jiných problémů, se kterými se potýkají nejen oni samotní, ale i jejich rodiny a nejbližší osoby. Vzhledem k těmto přínosům je vhodné využívat služeb NNO v širokém spektru.

Nicméně, při této spolupráci je nezbytné pečlivě posoudit všechny aspekty a zajistit, že všechny činnosti budou probíhat v souladu se zásadami a pravidly věznice. Zástupci těchto organizací mohou vstoupit do věznice pouze v případě, že jsou prokazatelně seznámeni se zásadami chování při kontaktu s odsouzenými, čímž je zajištěna bezpečnost a integrita vězeňského prostředí.

V současnosti věznice Příbram spolupracuje s několika organizacemi, mezi které patří Rubikon Centrum, Volonté Czech o.p.s. a Podané ruce o.p.s. (Metodický list ŘO č. 11/2008).

Volonté Czech o.p.s. je nejen nedílnou součástí věznice Příbram, ale i klíčovým partnerem v procesu resocializace odsouzených. Spolupráce mezi organizací a věznicí se osvědčila jako velmi přínosná a efektivní, protože poskytuje odsouzeným komplexní podporu, která sahá od řešení osobních a sociálních problémů až po přípravu na jejich budoucí život po propuštění.³⁶

Jedním z hlavních přínosů této spolupráce je pomoc při řešení finančních pohledávek odsouzených. Volonté Czech o.p.s. pomohla několika odsouzeným zmapovat jejich finanční závazky a následně vypracovat plány, jak je efektivně splácet. Odsouzení, kteří

³⁵ *Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv*. Brno: Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2016. ISBN 978-80-87949-25-2.

³⁶ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ ed. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Vyd. 1. 216 s. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

jsou zapojeni do pracovního procesu ve věznici, mají možnost využívat část své finanční odměny na splácení těchto dluhů, čímž se snižuje jejich finanční zátěž. Tento přístup nejen že pomáhá řešit problém s dluhy, ale také přispívá k jejich odpovědnosti a motivaci ke změně. Odsouzení si uvědomují, že jejich práce má konkrétní a pozitivní dopad na jejich budoucí život a vztahy s rodinou a dalšími osobami.

Další zásadní složkou této spolupráce je podpora v oblasti vzdělání a odborné přípravy. Volonté Czech o.p.s. ve spolupráci s pracovním úřadem nabízí odsouzeným možnost účastnit se různých rekvalifikačních kurzů, které jim mohou pomoci zvýšit jejich šance na zaměstnání po propuštění z věznice. Mezi nabízené kurzy patří například práce s motorovou pilou a křovinořezem, svářečský kurz nebo školení pro získání oprávnění k řízení vysokozdvizného vozíku.

Tyto rekvalifikace nejen že zvyšují konkurenceschopnost odsouzených na pracovním trhu, ale také zajišťují, že po propuštění budou mít konkrétní dovednosti, které jim umožní se uplatnit a stabilizovat svůj život. Navíc účast na těchto kurzech přispívá k sebedůvěře odsouzených a motivuje je k aktivní účasti na procesu jejich nápravy a přípravy na nový začátek.

Kromě profesních dovedností organizace rovněž klade důraz na osobní rozvoj odsouzených. Programy, které Volonté Czech o.p.s. nabízí, pomáhají odsouzeným lépe pochopit důsledky jejich činů a zlepšit jejich schopnosti ve vyřizování osobních a sociálních problémů. Organizace se tak podílí na vytváření podmínek pro úspěšnou resocializaci, což je klíčové pro prevenci recidivy a pro zajištění toho, že odsouzení budou po propuštění schopni vést produktivní a odpovědný život.

Zároveň je důležité, že spolupráce s organizacemi jako Volonté Czech o.p.s. neprobíhá pouze ve věznici, ale i po propuštění, kdy pokračuje podpora při integraci odsouzených zpět do společnosti. Pomoc v oblasti pracovních příležitostí, poradenství, ale i emocionální podpora ze strany těchto organizací poskytuje odsouzeným cenný základ pro jejich nový začátek.³⁷

³⁷ VÁGNEROVÁ, M. Současná psychopatologie pro pomáhající profese. 1.vyd. Praha: Portál, 2014. 816 s. ISBN 978-80-262-0696-5.

4 Empirická část

Empirickou část své práce jsem provedla formou strukturovaného osobního rozhovoru s šesti odsouzenými, přičemž výzkum probíhal osobně, pokládáním stejných otázek. Tento formát rozhovoru jsem zvolila s cílem získat podrobné a přímé odpovědi na konkrétní otázky týkající se jejich zkušeností a názorů, zejména na téma zaměstnávání a dalších aspektů vězeňského života. Jelikož ve Věznici není povoleno vnášet jakékoliv záznamové zařízení, byla situace specifická tím, že odsouzeným byly otázky předem připraveny na papíře. Při rozhovorech je pak vyplnili za mé přítomnosti, což umožnilo zachovat jasný a strukturovaný přístup k výzkumu.

Vypracovala jsem celkem jedenáct identických otázek, které byly zaměřeny na klíčové aspekty života odsouzených ve věznici Příbram. Odsouzeným jsem otázky předala a podmínky výzkumu umožnily, že na ně odpověděli podle svého uvážení. Po vyplnění otázek následovala diskuze, během níž jsme dlouze hovořili o problematice výkonu trestu odnětí svobody (VTOS) a o tom, co by jednotliví odsouzení chtěli ve vězeňském systému změnit, zejména co se týče jejich zaměstnávání ve věznici. Tato diskuse poskytla hlubší náhled na jejich názory na aktuální podmínky a přístup k práci, který je ve věznici Příbram poskytován.

Otázky, které jsem směřovala, byly pečlivě navrženy tak, aby co nejlépe odrážely postřehy a zkušenosti odsouzených v oblasti jejich pracovního zařazení a zájmových aktivit. Vzhledem k tomu, že se téma zaměřovalo především na zaměstnávání, bylo mým hlavním cílem získat co nejvíce informací o tom, jak odsouzení vnímají trest odnětí svobody a jaké mají postavení k zaměstnávání v rámci vězeňského systému. Důležité bylo zjistit, zda se odsouzení dobrovolně účastní různých zájmových aktivit, které jsou součástí programu zacházení ve věznici, a jaký vliv mají tyto programy na jejich resocializaci a pohled na jejich budoucnost po propuštění.

Tento výzkum tedy zahrnoval nejen otázky zaměřené na praktické aspekty vězeňského života, ale také na psychologické a sociální faktory, které ovlivňují chování odsouzených, jejich motivaci a celkové vnímání jejich trestu. Cílem bylo nejen získat konkrétní údaje o zaměstnávání ve věznici Příbram, ale i pochopit širší souvislosti, které ovlivňují jejich zapojení do vězeňských aktivit a jejich vnímání VTOS jako celku.

4.1 Stručná charakteristika respondentů

Respondent A) je 31letý recidivista, svobodný vězeň odsouzený za zločin krádeže dle § 205 zákona- 40/2009 Sb. trestního zákoníku na 4 roky odnětí svobody ve věznici Příbram.

Má základní vzdělání. Pokoušel se o vystudování SOU, ale v druhém ročníku odešel a studium ukončil. Před nástupem do výkonu trestu nebyl nikdy legálně zaměstnán. Finanční prostředky pro svou potřebu si obstarával krádežemi.

V roce 2022 nastoupil do VTOS Č. Budějovice a následně byl přemístěn do věznice Příbram, kde byl umístěn na ubytovnu G, která je určená pro odsouzené umístěné ve středním stupni zabezpečení. Od roku 2023 je pracovně zařazen na pozici „Úklidář zdravotního střediska“, kde je hodnocen ze strany zaměstnanců kladně.

Respondent B) je 27letý prvovězněný rozvedený má tři nezletilé děti, které má v péči bývalá žena. Je odsouzený za přečin maření úředního rozhodnutí a vykázaní dle § 337 zákona- 40/2009 Sb. trestního zákoníku na 6 měsíců odnětí svobody ve věznici Příbram.

Je vyučen s maturitou v oboru Truhlář. Tuto práci vykonával před nástupem trestu jako OSVČ. Z kraje roku 2024 nastoupil do VTOS Č. Budějovice a následně byl přemístěn do věznice Příbram, kde byl umístěn na ubytovnu A, která je určená pro odsouzené umístěné v nízkém stupni zabezpečení. Po měsíčním pobytu na oddíle byl pracovně zařazen na pozici „STÚ – údržba budov“.

Respondent C) je 56letý recidivista, svobodný vězeň odsouzený za zločin zneužití dítěte k výrobě pornografie dle § 193 zákona- 40/2009 Sb. trestního zákoníku na 8 let odnětí svobody ve věznici Příbram.

Má vysokoškolské vzdělání. Několik let pracoval v armádě české republiky. Před nástupem do výkonu trestu byl legálně zaměstnán, ale jeho finanční nároky byly velmi vysoké a příjmy z jeho pracovní odměny mu nestačily.

V roce 2019 nastoupil do VTOS Praha – Ruzyně a následně byl přemístěn do věznice Příbram, kde byl umístěn na ubytovnu F, která je určená pro odsouzené umístěné ve vysokém stupni zabezpečení.

V roce 2022 byl přemístěn z rozhodnutí ředitele věznice Příbram do středního stupně zabezpečení téhož roku byl pracovně zařazen u soukromého subjektu, a to na pozici „Kantýnský“ zde odsouzeným připravoval balíčky s jejich nákupy.

V roce 2024 byl z důvodu výborné pracovní morálky a plnění PZ přemístěn z rozhodnutí ředitele věznice Příbram do nízkého stupně zabezpečení, pracovně byl také přemístěn, a to do kantýny pro zaměstnance. Na všech pracovištích byl hodnocen ze strany zaměstnanců kladně.

Respondent D) je 34letý recidivista, svobodný vězeň odsouzený za zločin těžké ublížení na zdraví dle § 145 zákona- 40/2009 Sb. trestního zákoníku a týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 téhož zákona na 7 let odnětí svobody ve věznici Příbram.

Má středoškolské vzdělání. Nikdy legálně nepracoval, převážně se zaměřoval na sezónní práce. Má velmi malou pracovní zkušenost, a to z důvodu, že již byl několikrát ve výkonu trestu.

V roce 2019 nastoupil do VTOS Plzeň a následně byl přemístěn do věznice Příbram, kde byl umístěn na ubytovnu D – nekuřácká zóna, která je určená pro odsouzené umístěné ve vysokém stupni zabezpečení.

V roce 2021 byl pracovně zařazen u soukromého subjektu na pozici „Kantýnský“, kde vykonává práci jako výše uvedený respondent.

Respondent E) je 21letý recidivista, svobodný vězeň odsouzený za zločin krádeže dle § 205 zákona- 40/2009 Sb. trestního zákoníku a neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku dle § 234 téhož zákona- 40/2009 Sb. na 3 roky odnětí svobody ve věznici Příbram.

Má základní vzdělání, vycházel ze sedmé třídy základní školy. Pokoušel se o vystudování SOU, ale nebyl chopen řádně ukončit první ročník. Před nástupem do výkonu trestu nebyl nikdy legálně zaměstnán. Finanční prostředky pro svou potřebu si obstarával krádežemi, byl obklopen lidmi, kteří měli kriminální zátěž.

V roce 2023 nastoupil do VTOS Č. Budějovice a následně byl přemístěn do věznice Příbram, kde byl umístěn na ubytovnu E, která je určená pro odsouzené umístěné ve vysokém stupni zabezpečení. Od roku 2024 byl pracovně zařazen nejdříve jako úklidář

pro ubytovnu krizového centra, kde se ale neosvědčil a po dvou měsících byl vyřazen z pracoviště z důvodu porušování vnitřního řádu věznice Příbram.

Po půl roce byl odsouzený opět pracovní zařazen na vnitřní střežené pracoviště na pozici kompletace hraček, ale i zde se neosvědčil a byl vyřazen z důvodu pozitivního testování na alkohol. Tento respondent v současné době je pracovní nezařazen.

Respondent F) je 21letý prvotrestaný, svobodný má jedno dítě, které umístěné v dětském domově pro děti do tří let. Je odsouzený za zločin krádeže dle § 205 zákona-40/2009 Sb., neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku dle § 234 zákona- 40/2009 Sb. a maření úředního rozhodnutí a vykazání dle § 337 zákona-40/2009 Sb. trestního zákoníku na 3,5 roku odnětí svobody ve věznici Příbram.

Má základní vzdělání, vycházel ze sedmé třídy základní školy. Neměl zájem se dále vzdělávat. Sám o sobě říká, že vzdělání nepotřebuje. Před nástupem do výkonu trestu nebyl nikdy legálně zaměstnán. Finanční prostředky pro svou potřebu si obstarával krádežemi, se svou rodinou se již nějaký čas nestýká.

V roce 2023 nastoupil do VTOS Brno a následně byl přemístěn do věznice Příbram, kde byl umístěn na ubytovnu E, která je určená pro odsouzené umístěné ve vysokém stupni zabezpečení. V roce 2024 byl poprvé zpracován návrh na pracovní zařazení, ale zařazovací komise rozhodla o nezařazení. Po opakovaných žádostech o práci, byl znovu zpracován návrh na pracovní zařazení, který byl komisí schválen a odsouzený byl pracovní zařazen na venkovní střežené pracoviště Zeman Masna/Uzeniny.

Zde je zatím zařazen krátce, proto nelze objektivně hodnotit pracovní morálku odsouzeného.

4.2 Rozhovory z vybranými odsouzenými

V rámci rozhovoru jsem se zaměřila na důkladné a komplexní zmapování životních zkušeností odsouzených, přičemž jsem věnovala zvláštní pozornost jejich přístupu k vzdělání a pracovnímu životu. Snažila jsem se co nejlépe pochopit, jak jednotlivé životní okolnosti, které je formovaly, ovlivnily jejich postoje k těmto oblastem. Měla jsem možnost prozkoumat různé aspekty jejich života, přičemž jsem se zaměřila na široké spektrum respondentů, abych získala co nejobektivnější pohled na tuto problematiku, který by reflektoval různé zkušenosti a názory. Tento přístup mi umožnil nejen zjistit,

jaký vliv na jejich životy měly jejich minulosti a aktuální podmínky, ale i jaké faktory formovaly jejich chápání a hodnoty spojené s prací a vzděláním.

K tomu jsem vybrala šest různých osob, které představují široké spektrum životních příběhů. Jejich životní cesty se mezi sebou výrazně liší, a to nejen v oblasti vzdělání, ale i v pracovních zkušenostech, způsobu myšlení, prioritách a motivaci ke změně. Někteří z nich vyrůstali v problematických sociálních a ekonomických podmínkách, což mělo zásadní vliv na jejich vzdělávací a profesní dráhu. Jiní naopak přišli z rodin, které kladly důraz na stabilitu a vzdělání, avšak i u těchto jednotlivců bylo možné pozorovat komplikace a překážky, které se objevily během jejich životní cesty. Snažila jsem se vybrat osoby, které mají různorodé profesní a životní zkušenosti, protože tento rozmanitý vzorek mi umožnil podrobněji zmapovat faktory, které je vedly k jejich současné situaci.

V rámci těchto rozhovorů bylo zřejmé, že i když každý z respondentů prošel různými životními etapami a zkušenostmi, všichni se nakonec ocitli v situaci, která jim bránila v dosažení stabilního a spokojeného života. To se projevovalo nejen v jejich vztahu k práci, ale i v jejich schopnosti a ochotě přistupovat k vzdělání jako k nástroji pro zlepšení své životní situace. Někteří respondenti na začátku rozhovorů vyjadřovali jistou nedůvěru vůči konceptu vzdělání a pracovních příležitostí, protože jejich zkušenosti byly silně poznamenány minulými neúspěchy. Jiné postihly negativní zkušenosti s pracovním trhem nebo neexistujícími možnostmi profesního růstu, což vedlo k jejich skeptickému pohledu na schopnost změny.

Výběr těchto šesti respondentů byl promyšlený a měl za cíl ukázat široké spektrum životních zkušeností a názorů, které se liší na základě osobních motivací, historických okolností a jejich konkrétních životních cest. Představují různé aspekty života v rámci vězeňské populace, přičemž každý z nich byl jiným způsobem ovlivněn systémem vzdělání, sociálním prostředím a přístupem k pracovnímu trhu. Tento různorodý soubor respondentů mi poskytl nejen množství zajímavých pohledů, ale i reálný obraz o tom, jak složité je hledání cesty ven z takto složité životní situace.

Rozhovory probíhaly v různých typech vězeňských zařízení, přičemž každý z respondentů pocházel z jiného stupně zabezpečení. Tento rozdíl ve stupni zabezpečení mi umožnil pozorovat, jak se mění jejich přístup k životu a jak se vyvíjí jejich postoj k práci v závislosti na podmínkách, ve kterých se nacházejí. Začátky rozhovoru byly pro některé respondenty složité – působili nejistě, báli se, že jejich slova budou použita proti

nim. Proto jsem jim musela poskytnout záruky, že rozhovor je anonymní a bude použit pouze pro akademické účely v rámci mé Bakalářské práce. Tento přístup nakonec pomohl prolomit bariéry mezi námi a vytvořil prostor pro otevřenější a upřímnější komunikaci.

Mnozí respondenti měli silně vyvinutý instinkt sebekontroly a tendenci se soustředit na konkrétní témata, která měla pro ně hlubší osobní význam. Například několik z nich začalo hovořit o vztazích s rodinou, o zklamáních v mládí a o sociálních problémech, které je podle jejich názoru přivedly na cestu kriminality. V tomto směru bylo důležité, abych nezasahovala do jejich prožitků a umožnila jim sdílet příběhy, které vnímali jako klíčové pro pochopení jejich současné situace.

4.2.1 Otázka ohledně vzdělání

Co se týče vzdělání, většina odsouzených vykazovala značnou neochotu přijímat školní povinnosti v období svého mládí. Základní školní docházka byla pro mnohé z nich spíše formalitou než skutečnou příležitostí pro rozvoj jejich osobnosti či dovedností. V mnoha případech byla škola vnímána jako nutné zlo, nikoliv jako krok k lepší budoucnosti. Respondent A, který měl pouze základní vzdělání, popisoval, jak bylo pro něj těžké soustředit se na školu, protože vyrůstal v prostředí, kde bylo běžné pohlížet na vzdělání jako na něco, co nemá praktické využití. Tento postoj byl silně ovlivněn nejen rodinným prostředím, ale i širšími sociálními faktory, které ho vedly k tomu, že školu považoval za nepodstatnou. Jeho problémy s disciplínou a odmítání autorit se začaly projevovat již v mladistvém věku, což vedlo k častým konfliktům s rodinou, školními pracovníky, ale i se samotným vzdělávacím systémem, který nevyhovoval jeho potřebám. Po opakovaných trestních činech, které ho nakonec dovedly až do vězení, začal vnímat hodnotu vzdělání až příliš pozdě, kdy už bylo těžké napravit to, co v mladší době zanedbal. Tento trend nebyl ojedinělý, protože podobně smýšleli i někteří jeho spoluvězni, kteří si uvědomovali důležitost vzdělání až v době, kdy už jejich životy byly na křižovatce a šance na pozitivní změnu byly omezené.

Na druhé straně byli respondenti B, C a D, kteří již ve svém dospělém věku vykazovali větší ochotu vzdělávat se a zlepšovat své dovednosti, přičemž jejich motivace k tomu byla různá. U některých z nich šlo o snahu o zajištění si stabilního a bezpečného zaměstnání, zatímco u jiných šlo o hlubší touhu uniknout z prostředí, které je samo vedlo k trestné činnosti. Například respondent C popisoval, jak mu armádní kariéra poskytla stabilní příjem, strukturu a disciplínu, což mu umožnilo na nějaký čas odvrátit pozornost od

problémů, které ho doprovázely v minulosti. Tento nový směr v jeho životě mu dával určitou naději a pocit, že je schopen se vyrovnat s nástrahami, které mu život přinesl. Nicméně, po jeho návratu z výkonu trestu čelil těžkým problémům s nalezením stabilní práce, což ho nakonec vedlo zpět k nelegálním aktivitám. Tento cyklus se opakoval a u tohoto respondenta se projevila hluboká frustrace z toho, jak těžké je začít nový život po návratu z vězení, když je již jednou zpochybněna jeho hodnota jako zaměstnatelného člověka. Tento pocit bezvýchodnosti, který často provází lidi s trestní minulostí, měl zásadní vliv na jeho schopnost se v budoucnu uplatnit na pracovním trhu a zůstat na správné cestě.

V rozhovorech s respondenty E a F, kteří měli tendenci se vyhýbat jakékoliv odpovědnosti, bylo patrné, že jejich vztah ke vzdělání je zcela negativní. Tito respondenti se často zaměřovali na krátkodobé uspokojení a radosti, aniž by se zabývali dlouhodobým osobním rozvojem. Jejich životy byly silně ovlivněny drogovou závislostí a životními rozhodnutími, která je vedla k neúspěchům a neustálým problémům s právem a policií. Pro tyto jedince bylo velmi obtížné přijmout jakékoli formy zodpovědnosti, protože se již ve velmi mladém věku naučili, že život bez povinností a závazků může být pro ně nejjednodušší cestou, i když to znamená žít na okraji společnosti. Jejich pohled na práci byl spíše skeptický až negativní, protože nikdy nezažili její pozitivní přínos, a tudíž neměli dostatečnou motivaci a vnitřní potřebu se do pracovního procesu zapojit. V některých případech se jejich problémová minulost propojila s jejich vnímáním světa, které jim bránilo v tom, aby se pustili do jakékoli smysluplné činnosti. Tato forma vyhýbání se odpovědnosti a zodpovědnosti za vlastní život vedla k tomu, že mnozí z těchto jednotlivců upadli do opakovaných vzorců chování, které je neustále vracely zpět k nelegálním aktivitám.

Tento vzorec přístupu ke vzdělání tedy ukazuje na širokou škálu individuálních příběhů a zkušeností, které jsou silně formovány nejen sociálními podmínkami, výchovou a životními okolnostmi, ale také osobními volbami, které si tyto jednotlivci udělali v průběhu svého života. Každý z těchto jedinců procházel odlišnými výzvami a překážkami, ať už v rodinném prostředí, ve škole, nebo v rámci širšího sociálního kontextu. Někteří vyrůstali v chudších čtvrtích, kde přístup ke vzdělání a podmínky pro osobní rozvoj nebyly ideální, což negativně ovlivnilo jejich schopnost se soustředit na školní povinnosti a rozvoj svých dovedností. Jiné faktory, jako například nezájmové

rodinné prostředí, problémy s autoritami nebo psychické problémy, se také ukázaly jako důležitý prvek, který ovlivnil jejich přístup k vzdělání.

Každý z těchto jednotlivců se nachází v jiném bodě svého osobního rozvoje, a to jak v oblasti vzdělání, tak v dalších aspektech života, jako je pracovní kariéra, rodinné vztahy nebo osobní hodnoty. Někteří z nich prošli během svého života složitými obdobími, která výrazně zbrzdila jejich pokrok a schopnost převzít odpovědnost za svou vlastní budoucnost. Pro jiné to byla právě výzva zůstat na správné cestě a vyrovnat se s vlastními chybami, která byla motivací pro změnu jejich přístupu k životu. Jejich schopnost přijmout odpovědnost za své činy, rozhodnutí a životní směřování je tedy klíčovým faktorem, který určuje, zda a jak se jim podaří změnit svůj život k lepšímu.

Tento proces zlepšování života a schopnosti vyrovnat se s vlastními problémy však není jednoduchý a závisí na mnoha faktorech. Mezi nimi patří nejen individuální motivace, ale také podpora ze strany okolí, ať už jde o rodinu, přátele, terapeutů nebo pracovníky v oblasti resocializace. Důležitou roli hraje i přístup k vzdělání, které může být pro ně v daném okamžiku klíčovým nástrojem pro zajištění lepší budoucnosti. Možnost získat nové dovednosti nebo se requalifikovat pro nový obor může být rozhodujícím faktorem pro nalezení stabilního zaměstnání a východiska z negativního sociálního cyklu, ve kterém se někteří z těchto jedinců ocitli.

Zároveň je nezbytné, aby tito jednotlivci prošli změnou svého pohledu na život a na to, jaký smysl má vzdělání a práce v kontextu jejich dlouhodobé životní stability a osobního rozvoje. Taková změna vnitřního nastavení a hodnotového systému, která bývá často dlouhodobá a náročná, může znamenat první krok na cestě k překonání minulých chyb a dosažení úspěšnějšího a spokojenějšího života. Tento proces však není vždy zaručený a může být ovlivněn mnoha okolnostmi, jako je dostupnost rehabilitačních programů, zaměstnaneckých příležitostí nebo specifických vzdělávacích programů, které by těmto jednotlivcům umožnily změnit svůj směr.

4.2.2 Otázka ohledně pracovní zkušenosti

Pokud se podíváme na pracovní zkušenosti jednotlivých respondentů, ukázalo se, že i mezi těmi, kteří měli stabilní zaměstnání, přetrvávaly závažné problémy s finančním řízením a přijetím odpovědnosti za své vlastní rozhodnutí. Respondent B, který měl několik let stabilní práci, nakonec selhal v osobním životě právě kvůli neuváženému hospodaření s penězi. I když si dlouho dokázal udržet práci a vykonávat ji s určitou

odpovědností, jeho finanční rozhodnutí byla nezodpovědná a neuvážená. Zanedbání základních povinností, jako je placení výživného na děti, vedlo k vážným právním problémům, které ho nakonec poslaly do vězení. Tento případ ukazuje na hlubší problémy, které souvisejí s finanční gramotností, schopností správně nakládat s penězi a zejména schopností plánovat do budoucnosti. Mnozí jedinci z této skupiny, kteří se nacházejí v podobné situaci, mohou mít sklon podceňovat důležitost pravidelných finančních závazků, což vede k závažným následkům, které často přerostou v dlouhodobé problémy nejen na osobní, ale i na právní úrovni.

Oproti tomu u respondentů, kteří neprošli stabilními pracovními zkušenostmi, bylo možné pozorovat tendenci uchýlovat se k nelegálním aktivitám. Tato tendence, jak ukázali respondenti A, E a F, je částečně důsledkem přetrvávajících problémů v oblasti vzdělání, pracovních návyků a celkového zázemí. Pro tuto skupinu jednotlivců byly nelegální aktivity často považovány za jediný způsob, jak se dostat k finančním prostředkům, které by jinak nezískali. V jejich očích neexistovala jiná možnost, jak si obstarat peníze na základní potřeby než využít cesty, které i když jsou z dlouhodobého hlediska vysoce riskantní a neudržitelné, představovaly pro ně jediné reálné řešení v dané chvíli. Tyto osoby byly často odkázány na přechodné a nejisté způsoby obživy, což vedlo k opakovaným střetům se zákonem a prohlubování jejich problémů.

V tomto kontextu je důležité zmínit, že nelegální aktivity nebyly vnímány pouze jako prostředek obživy, ale také jako způsob, jak se vyrovnat s pocity bezmoci a frustrace, které vznikaly v důsledku dlouhodobé neschopnosti najít stabilní a legální pracovní příležitost. Tento cyklus, kdy nelegální chování působí jako "úniková cesta" z tíživé situace, jen prohlubuje problémy, místo aby je řešil, a pro většinu těchto respondentů je jen otázkou času, kdy jejich činy přivedou k dalším právním či osobním důsledkům.

Dalším významným faktorem, který se u této skupiny respondentů ukázal, byla výrazná neschopnost vnímat dlouhodobé důsledky svých rozhodnutí. Zatímco někteří jedinci s pravidelným zaměstnáním byli schopni přijmout odpovědnost za svou rodinu a závazky, u jiných se projevovala tendence k okamžitému uspokojení jejich potřeb, bez ohledu na budoucí následky. Tento rozdíl v pohledu na krátkodobé a dlouhodobé cíle je klíčovým faktorem, který ovlivňuje nejen jejich finanční chování, ale i způsob, jakým přistupují k vlastní budoucnosti a odpovědnosti za své činy.

Ve světle těchto zjištění se ukazuje, že řešení problémů spojených s nelegálními aktivitami a špatným finančním řízením není pouze otázkou přísnějších trestů či odnětí svobody, ale i komplexního přístupu k resocializaci a poskytování potřebné podpory ve formě vzdělávacích programů, odborné pomoci v oblasti finanční gramotnosti a rozvoje pracovních návyků. Pro tuto skupinu lidí je nezbytné nabídnout možnosti, jak změnit nejen jejich ekonomickou situaci, ale i širší pohled na život a budoucnost, což může zahrnovat například návrh dlouhodobých plánů či podporu při návratu na pracovní trh.

4.2.3 Otázka ohledně trestné činnosti

Pokud jde o trestnou činnost, kterou jednotliví respondenti spáchali, ukázalo se, že pro některé z nich byla kriminální činnost jakýmsi způsobem, jak reagovat na svou životní situaci a vyrovnat se s okolními okolnostmi, které vnímali jako neřešitelné. U respondentů A, E a F byla trestná činnost častokrát motivována zoufalstvím a chybějícími alternativami, jak si zajistit živobytí a stabilitu ve svém životě. Tato skupina jednotlivců, která se často nacházela na okraji společnosti, neměla přístup k dostatečné podpoře, vzdělání ani stabilním pracovním příležitostem, což vedlo k tomu, že kriminální činnost začala být v jejich očích jediným reálným řešením pro okamžité uspokojení jejich potřeb. V mnoha případech šlo o situace, kdy tito jednotlivci neměli jinou volbu než se uchýlit k nelegálním aktivitám, aby přežili nebo zajistili sebe a svou rodinu. Krádeže, podvody či drogová činnost se tak staly způsobem, jak se vyrovnat s životními problémy, které nešlo jinak řešit v jejich očích. Tento typ chování byl často spojen s pocity bezmoci a frustrace, protože odpovědnost za zlepšení jejich životních podmínek byla těžko dosažitelná a zdála se být mimo jejich dosah.

Naopak respondent B se do vězení dostal nejen kvůli neplacení výživného, ale i kvůli těžkostem, které měl s udržení svého životního stylu. Tento respondent měl stabilní práci, ale jeho osobní život a finanční situace se začaly rozpadat právě kvůli neschopnosti se vyrovnat s náklady na udržení jeho životní úrovně. S rostoucími finančními problémy se ocitl v situaci, kdy nelegální činnosti začaly představovat "rychlé řešení" pro zajištění peněz na své závazky. Neplacení výživného na děti, což bylo jedním z jeho hlavních důvodů pro právní problémy, ukazuje, jak finanční nesnáze mohou mít přímý vliv na jeho schopnost dodržovat základní společenské a rodinné povinnosti. Jeho rozhodnutí spáchat trestnou činnost, ačkoliv bylo motivováno snahou vyřešit okamžité problémy, vedlo k dalším právním následkům, které jeho život ještě více zkomplikovaly.

U některých respondentů, jako byli A, E a F, byl tento cyklus opakujících se kriminálních činů často podmíněn nejen momentálním stavem nouze, ale i dlouhodobým neuspokojením v oblasti osobních potřeb a sociálních vztahů. Tito jednotlivci měli omezené možnosti, jak se vyrovnat s každodenními výzvami, a kriminální činnost pro ně byla způsobem, jak si krátkodobě vyřešit základní problémy jako je zajištění bydlení, jídla nebo peněz pro každodenní život. Zároveň šlo o vyjádření jejich neschopnosti začlenit se do systému, který je vnímal jako nekompatibilní s jejich životními podmínkami. Často pociťovali beznaděj a frustraci z toho, že nemohli najít jiné způsoby, jak se dostat z tohoto začarovaného kruhu chudoby a marginalizace.

V tomto kontextu je důležité podotknout, že trestná činnost pro některé z těchto jednotlivců nebyla prvotním záměrem ani cílem, ale spíše krajním řešením dané situace. Jejich chování bylo výsledkem mnoha faktorů – neúspěšného vzdělání, sociálních problémů, nedostatečné podpory a přetrvávajícího pocitu, že jsou vyřazeni ze společnosti. Kriminalita se tak stala jakýmsi nástrojem přežití v prostředí, které bylo pro ně nehostinné a neschopné nabídnout odpovídající alternativy.

Tento vzorec chování ukazuje na hlubší problémy, které je třeba řešit komplexně, a to nejen trestními opatřeními, ale také resocializačními a podpůrnými programy, které těmto jednotlivcům umožní najít jiné, legální způsoby zajištění obživy a zlepšení jejich životní situace. Poskytnutí přístupu k vzdělání, odbornému poradenství, programům pro zlepšení finanční gramotnosti a pracovní integrace by mohlo v dlouhodobém horizontu přispět k omezení této "kriminální reakce" na sociální a ekonomické problémy.

4.2.4 Otázka k zaměstnání ve věznici

V rozhovorech s respondenty, kteří jsou zaměstnáni ve věznici (VTOS), se ukázalo, že jejich pracovní zkušenosti a postoje k zaměstnání jsou velmi různé a ovlivněné jak jejich minulými životními okolnostmi, tak aktuálními podmínkami v rámci výkonu trestu.

Respondent A, který pracuje jako úklidář ve zdravotním středisku, je spokojený se svou prací, protože má rád pořádek a jeho práce mu umožňuje pravidelný kontakt s ostatními vězni, kteří mu přinášejí určité výhody. Respondent B, jenž je ve vězení za přečin, začal pracovat okamžitě po nástupu a vykonává údržbu budov. Tato práce mu

vyhovuje díky volnému pohybu po věznici a drobným opravám, které má na starosti, což je podobné jeho předchozímu zaměstnání.

Respondent C, který nahradil předešlého kantýnského, vykonává práci v kantýně a stará se o sortiment, což mu umožňuje mít nějaký vliv na dění ve věznici, ale zároveň čelí různým problémům, například s nelegálním obchodováním mezi vězni. I přesto si práci užívá a po výkonu trestu dostal nabídku zůstat u majitele kantýny na stálý pracovní poměr, co mu umožňuje stabilní životní perspektivu. Respondent D má rovněž zkušenost s prací v kantýně a hodnotí ji pozitivně, neboť přináší dobré finanční ohodnocení.

Na druhé straně respondenti E a F, kteří se s prací spíše potýkají, mají negativní zkušenosti. Respondent E, po problémech s alkoholem, ztratil práci jako úklidář a byl přeřazen na méně uspokojivou práci se skládáním hraček, což vedlo k jeho vyřazení. Dnes je spokojený se sociálními dávkami a práci už nevyhledává. Respondent F, který pracuje v masně na bourárně, hodnotí svou práci jako velmi těžkou a zvažuje její opuštění.

Celkově se z rozhovorů ukazuje, že pracovní zkušenosti odsouzených ve věznici jsou silně ovlivněny jejich předchozím životem, postojem k práci a aktuálními podmínkami ve vězení. Někteří respondenti si našli práci, která jim poskytuje stabilitu a smysl, zatímco jiní se potýkají s problémy, které jim brání v plném využití pracovního potenciálu.

4.2.5 Běžný den ve věznici Příbram ze strany vězněných osob

Popisují své běžné dny ve výkonu trestu, které se liší v závislosti na jejich pracovních povinnostech a osobních preferencích.

Respondent A vstává brzy ráno, účastní se sčítání a poté pracuje až do odpoledne, kdy se vrací zpět na ubytovnu. Po práci tráví volný čas hraním fotbalu, ping-pongu, vařením a sledováním televize nebo hraním karet s ostatními vězni. Respondent B, který nemá rád ranní vstávání, vstává těsně před sčítáním a po práci si dopřává kávu, píše dopisy domů nebo telefonuje, a večer tráví čas s ostatními vězni, hrajícími karty a diskutujícími o životě.

Respondent C vstává velmi brzy, aby byl v práci v kantýně včas připraven na začátek pracovní doby. Po celodenní práci v kantýně se vrací na ubytovnu až večer, kde si

vychutnává klid a kávu. Respondent D pracuje ve stejné profesi, jako ostatní, a po návratu z práce relaxuje. Všichni na oddíle, kde se nachází, jsou pracovníci, takže panuje klid.

Naopak respondent E se věnuje minimální činnosti. Po sčítání si jde opět lehnout a tráví čas spíše v klidu na ložnici. Využívá chvíle, kdy není kontrolován dozorčí službou, a věnuje se cvičení nebo procházce.

Zatímco respondent F popisuje velmi náročný pracovní den na masně, vstává ve 4 hod. ráno a vrací se ve 3 odpoledne, po čemž je vyčerpán a nemá zájem o další aktivity, jako jsou referáty nebo jiné povinnosti.

Celkově rozhovor odhaluje různé přístupy k denní rutině vězňů ve VTOS. Někteří se snaží využít volný čas pro osobní rozvoj, ať už prostřednictvím sportovních aktivit, hraní her, nebo trávení času s ostatními vězni. Jiní se zaměřují na relaxaci a odpočinek, přičemž využívají chvíle klidu pro napsání dopisů, telefonáty domů nebo jednoduché každodenní činnosti. Naopak jsou i tací, kteří se vyhýbají jakékoli aktivitě a tráví většinu času v pasivním režimu, což může být projevem apatie nebo nespokojenosti s vězeňským prostředím. Tyto rozdíly v přístupu k denní rutině ukazují na širokou škálu individuálních postojů a životních strategií ve vězeňském prostředí.

4.2.6 Podpora rodiny, přátel či partnerky ve (VTOS)

Rozhovor na toto téma ukazuje různorodé vztahy a způsoby podpory vězňů od jejich rodin a přátel. Někteří respondenti mají silnou podporu od rodiny a partnerů, což pro ně představuje důležitý zdroj motivace a udržení kontaktu s vnějším světem. Respondent A například oceňuje podporu své matky, s níž si pravidelně volá, a i když se jeho kamarádi postupně vytratil, s rodinou je stále v úzkém kontaktu. Respondent B se snaží napravit svou reputaci a i přesto, že jeho rodiče a přítelkyně jsou šokováni jeho trestem, každý den si volají a pravidelně si píší. Podobně respondent D zdůrazňuje, jak mu podporují rodiče a přítelkyně, přičemž jeho matka mu posílala důležité balíčky, které mu pomáhaly udržet si lidskou důstojnost v těžkých začátcích trestu.

Naopak některé osoby, jako respondent E, považují vzhled a materiální věci za důležitou součást svého života, přičemž jejich rodina je podporuje v tomto směru, posílají jim balíky s oblečením, které je pro ně důležité, aby se necítili zanedbaní nebo "jako

socky". Tento respondent klade důraz na image a status, který vnímá jako nedílnou součást své identity.

Oproti tomu respondent F vykazuje výraznou nezájem o podporu od rodiny. Mluví o tom, že ho žádní blízcí nepodporují, ani nemá zájem o vztahy s rodinou. V jeho případě je vztah k rodině negativní, a dokonce naznačuje, že nikdy neměl zájem o svého syna. Tento postoj ukazuje hlubší distanci od rodinných vazeb a vůbec neochotu k jejich obnově nebo zlepšení.

Otázka ohledně rodiny ukazuje, jak rozmanitá může být rodinná podpora pro vězně, přičemž pro některé je to klíčová opora, která jim pomáhá překonat těžké chvíle za mřížemi. Pro respondenty, kteří mají silnou podporu od rodiny, jako je například respondent A, B nebo D, je kontakt s blízkými zdrojem motivace, povzbuzení a naděje. Jejich rodina je pro ně nejen oporou v těžkých chvílích, ale také symbolem toho, že pro ně stále někdo znamená. Tato podpora, ať už ve formě telefonátů, dopisů, nebo balíčků, jim dává pocit, že nejsou úplně ztraceni a že jejich život má stále nějaký smysl.

Na druhé straně jsou však i tací, pro které je rodina buď vzdálená, nebo vůbec nepodporující. Respondent F například vyjadřuje hlubokou lhostejnost vůči své rodině, dokonce i ke svému synovi, což ukazuje na hlubokou emocionální oploštění. Tento respondent se sám označuje za "zlého člověka" a jeho apatie k rodinným vztahům ukazuje na vnitřní zklamání a uzavřenost vůči světu kolem něj. Tento postoj může být výsledkem dlouhodobých problémů v jeho životě a neschopnosti vyrovnat se s rodinnými vztahy. Taková vzdálenost od rodiny může vést k pocitu osamělosti a ztráty naděje, což ovlivňuje jeho motivaci i způsob, jakým vnímá svůj pobyt ve vězení.

Všechny tyto rozdíly ukazují, jak zásadní je pro vězně podpora jejich blízkých, přičemž pro některé rodina představuje stálý zdroj síly a pro jiné se stává symbolem zklamání a odloučení. To, jak se vězni vztahují ke své rodině, může mít hluboký dopad na jejich psychiku, motivaci a celkový přístup k trestu.

4.2.7 Neziskové organizace

Celkový přehled odpovědí ukazuje, že přístup k neziskové organizaci Volonté Czech s.r.o. je mezi vězni velmi různorodý. Někteří respondenti, jako A a C, projevují pozitivní postoj k této organizaci, protože jim pomohla s řešením jejich finanční situace a postupným snižováním dluhů. Respondent A si pochvaluje, že díky spolupráci

s Volonté má všechny záležitosti týkající se financí pod kontrolou, což mu usnadňuje život a snižuje stres z nevyřešených dluhů. Respondent C také vyjadřuje vděk za pomoc při zjištění a řešení jeho dluhů, i když je teprve na začátku procesu.

Naopak respondenti B, D a E se k Volonté staví spíše skepticky nebo ji nevyužívají. B, který se neocitá ve velkých dluzích, má vlastní splátkový plán a pomoc rodiny, nemá potřebu využívat služby organizace. D, který již své dluhy splácí, se na tuto pomoc obracet neplánuje. E, který se zdá být nezainteresovaný a apatický k celé situaci, o dluzích neví a nechce se tím zabývat.

Tento rozdílný přístup k neziskovým organizacím, jako je např. Volonté, ukazuje, jak různě vězni vnímají pomoc v oblasti finančního poradenství a řešení dluhů. Pro některé je to cenný nástroj pro zlepšení jejich situace, zatímco pro jiné to není priorita, případně nejsou ochotni se s tímto problémem zabývat.

4.2.8 Otázka ohledně finanční odměny za vykonanou práci

Celkový přehled odpovědí ukazuje na rozdílné názory vězňů na výši jejich finančního ohodnocení za práci ve VTOS. Většina respondentů vyjadřuje nespokojenost s platem, přičemž mnozí se domnívají, že jejich mzda je výrazně nižší než to, co by mohli vydělat na svobodě za stejnou práci. A například uvádí, že za práci, kterou vykonává ve zdravotním středisku, by na svobodě vydělal mnohem více, kolem 20 tisíc korun. Podobně i B zmínil, že venku za tuto práci může dostávat až 40 tisíc, a přestože je rád, že má možnost pracovat, plat v trestu je pro něj neadekvátní.

Na druhé straně C, který pracuje v kantýně, je trochu spokojenější, protože za svou práci dostává 15 tisíc korun, což je pro něj relativně dobrá mzda v kontextu VTOS. Navíc zmiňuje, že pracuje pro soukromého zaměstnavatele, což mu dává určitou flexibilitu ohledně odměn, a dokonce mu bylo nabídnuto pokračování ve spolupráci po propuštění. D, který také pracuje v kantýně, je s výplatou spokojený, protože i když by si představoval vyšší plat, jeho mzda pokrývá náklady na výkon trestu a umožňuje mu ušetřit na úložném pro období po propuštění.

E a F vyjadřují nejasnosti nebo nezájem o své výdělky, protože nemají dostatek zkušeností nebo dosud nepracovali. E připouští, že dlouho nebyl v práci a nemá zkušenost s výdělkem, zatímco F si teprve čeká na svou první výplatu.

Tento rozhovor ukazuje, že finanční ohodnocení za práci ve VTOS je vnímáno jako velmi nízké, ale většina respondentů se snaží najít způsoby, jak se s touto situací vyrovnat, a hledat v ní alespoň nějaké pozitivní stránky, jako je možnost ušetřit nebo získat pracovní zkušenosti.

4.2.9 Co byste změnili na zaměstnávání ve VTOS? Je mezi odsouzenými rivalita nebo závist ohledně pracovního zařazení?

Tato otázka poukazuje na různé názory a zkušenosti odsouzených ohledně pracovního zařazení ve VTOS. Někteří respondenti kritizují pomalý a neefektivní systém zařazování do práce, což je pro ně frustrující, zvláště pokud se dlouho čeká na pracovní pozici nebo dochází ke dvojímu zařazení, které ve výsledku znamená velmi nízký příjem. Jiní by změnili způsob výběru pracovníků, který vnímají jako nespravedlivý, když například někteří odsouzení jsou upřednostňováni z důvodů, které s kvalifikací nemají nic společného.

V souvislosti s prací se také objevuje rivalita a závist mezi odsouzenými. Někteří zmiňují, že konkurence je veliká, především o místa s lepšími platovými podmínkami. Rivalita mezi pracovními skupinami se projevuje i v různých formách, od vzájemného pomlouvání až po agresivní chování, kdy někteří odsouzení využívají svou pozici k tomu, aby si vynutili peníze nebo výhody od ostatních. V některých případech se jedná o otevřené konflikty mezi různými etnickými skupinami, přičemž někteří pocítují diskriminaci nebo preferování jedné skupiny před druhou.

Mohu konstatovat, že pracovní podmínky ve VTOS jsou vnímány jako problematické, a to jak z hlediska nízké odměny, tak i z pohledu mezilidských vztahů a rivality. Mnozí se snaží najít způsoby, jak se v těchto podmínkách co nejlépe orientovat a získat výhody pro sebe, i když to občas znamená kompromisy nebo ztrátu morálních hodnot.

4.2.10 Jaký postoj mají ostatní odsouzení k práci a vzdělávání?

Zde můžeme spatřit různé názory a zkušenosti odsouzených ohledně pracovního zařazení ve VTOS. Někteří respondenti kritizují pomalý a neefektivní systém zařazování do práce, což je pro ně frustrující, zvláště pokud se dlouho čeká na pracovní pozici nebo dochází k dvojímu zařazení, které ve výsledku znamená velmi nízký příjem. Jiní by změnili způsob výběru pracovníků, který vnímají jako nespravedlivý, když například

vnímají, že někteří odsouzení jsou upřednostňováni z důvodů, které s kvalifikací nemají nic společného.

V souvislosti s prací se také objevuje rivalita a závist mezi odsouzenými. Někteří zmiňují, že konkurence je velká, především o místa s lepšími platovými podmínkami. Rivalita mezi pracovními skupinami se projevuje i v různých formách, od vzájemného pomlouvání až po agresivní chování, kdy někteří odsouzení využívají svou pozici k tomu, aby si vynutili peníze nebo výhody od ostatních. V některých případech se jedná o otevřené konflikty mezi různými etnickými skupinami, přičemž někteří pocítují diskriminaci nebo preferování jedné skupiny před druhou.

U této otázky můžeme říci, že pracovní podmínky ve VTOS jsou vnímány jako problematické, a to jak z hlediska nízké odměny, tak i z pohledu mezilidských vztahů a rivality. Mnozí se snaží najít způsoby, jak se v těchto podmínkách co nejlépe orientovat a získat výhody pro sebe, i když to občas znamená kompromisy nebo ztrátu morálních hod

4.2.11 Jaké jsou plány odsouzených po propuštění VTOS?

Téma této otázky mezi odsouzenými reflektuje různé přístupy a plány na jejich život po propuštění z věznice. Někteří odsouzení mají jasné plány a touhu začít nový život, zatímco jiní se nebrání návratu k předchozímu způsobu života. Každý z respondentů má jiný pohled na to, co pro něj bude znamenat návrat do svobody, a jejich reakce ukazují na různé úrovně připravenosti čelit výzvam, které je čekají.

Respondent A má konkrétní plány, jak se po propuštění zapojit do běžného života. Uvědomuje si výzvy spojené s hledáním práce, zejména kvůli své trestné minulosti, ale je odhodlaný se postavit těmto překážkám. Rád by našel stabilní práci a bydlení, což naznačuje, že se chce usadit a přemýšlí i o rodinném životě. Přiznává však, že má problém s netrpělivostí, což může být pro něj v budoucnosti výzvou. Nicméně je si vědom toho, že bude potřebovat pomoc, aby vydržel a neztratil směr.

Respondent B má emocionální vztah k rodině a přítelkyni a jeho hlavními plány jsou znovu se spojit s těmi, které má rád. Důležitým cílem pro něj je vyrovnat se s časem, který ve vězení ztratil, a věnovat se rodinným aktivitám, jako jsou výlety a trávení času s dětmi a přítelkyní. V jeho projevu je cítit silná touha po návratu k běžnému životu, ale také je zřejmé, že mu období trestu poskytlo silné ponaučení. Očekává, že trest už nebude mít delší trvání, a tuto možnost si velmi váží.

Pro Respondenta C je konec trestu smíšeným pocitem. Po sedmi letech ve vězení má obavy z rychlého tempa života venku a je si vědom změn, které se během jeho pobytu ve věznici staly. Jeho plány zahrnují čas strávený s matkou, která je starší a potřebuje jeho podporu, což naznačuje, že pro něj bude důležitá rodinná stabilita. Zvažuje také možnost zůstat ve firmě, kde pracoval během svého trestu, což mu poskytne určitou jistotu. Přesto se obává reakce okolí, protože ve vězení měl své jistoty a teď se bude muset adaptovat na novou realitu.

Respondent D má pozitivní výhled na budoucnost. Těší se na návrat k volnosti a plánuje shánět práci, zatímco má jistotu bydlení u přítelkyně. Je odhodlaný začít nový život, přehodnotit svůj styl života a usadit se. S přítelkyní už mluvili o založení rodiny, což naznačuje, že je připraven na stabilitu a změnu svého dosavadního životního směru.

Naopak Respondent E ukazuje jiný pohled na život po propuštění. Těší se na oslavy a návrat ke starým zvyklostem, jako je užívání drog a alkoholu. Jeho plány na oslavy a návrat k minulému životu ukazují, že se nehodlá měnit a raději se vrací ke známým vzorcům chování. Tento postoj naznačuje, že E není připraven čelit novým výzvám a spíše se uchyluje k úniku do starých návyků, které mu byly blízké i ve vězení.

Někteří mají konkrétní plány a usilují o stabilní a lepší život, zatímco jiní se spíše orientují na návrat k minulosti, která je pro ně známá a pohodlná, ale zároveň jim může znovu přinést problémy a vést zpět do trestného prostředí. Tyto rozdíly v přístupech ukazují na různou připravenost jednotlivců čelit životu mimo věznici a na rozdílné motivace, které je vedou k jejich dalším krokům v životě.

5 Závěr

V mé bakalářské práci jsem se snažila podrobně přiblížit problematiku zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody (VTOS). Cílem této práce bylo nejen zjistit, jak je zaměstnávání odsouzených zakotveno v legislativě, ale také se zaměřit na konkrétní aspekty této praxe, jako jsou typy pracovních pozic, způsob výběru odsouzených na jednotlivá pracoviště a způsob rozúčtování odměn za vykonanou práci. Jedním z hlavních cílů bylo rovněž zjistit, jaký projevují odsouzení zájem o pracovní zařazení ve VTOS a zda zaměstnávání skutečně přispívá k jejich resocializaci, nebo zda naopak slouží jako nástroj k páchání trestné činnosti.

Zaměstnávání odsouzených má několik výhod, nejen z hlediska zajištění chodu věznice, ale i pro samotné odsouzené, kteří mohou získat pracovní zkušenosti a některé dovednosti, které mohou po propuštění z věznice využít. Velkým problémem však zůstává nedostatek pracovních míst. I když jsou v některých věznicích možnosti pro rekvalifikaci a vzdělávání, jako například v Příbrami, kde se vězni mohou účastnit kurzů jako kuchař, řidič vysokozdvížného vozíku nebo kurz na motorovou pilu, i tak je stále málo takových příležitostí, které by odpovídaly potřebám všech vězněných osob. Poptávka po těchto místech je velká, ale kapacity věznic a dostupné možnosti jsou omezené. Také je důležité zdůraznit, že ne všichni odsouzení mají o tyto příležitosti zájem nebo je dokážou využít.

K tomu, jakým způsobem mohou odsouzení využít pracovní zařazení, je potřeba připojit i vzdělávací aktivity, jako je možnost dokončit střední školu nebo absolvovat rekvalifikační kurzy. To jsou klíčové faktory, které mohou pomoci těm, kteří mají zájem o rozvoj svých schopností a dovedností, ale i těm, kteří se třeba doposud neměli příležitost vzdělávat. Systém rekvalifikací by mohl být efektivnějším nástrojem, jak připravit odsouzené na život mimo věznici, zejména pokud se zlepší spolupráce s externími subjekty a firmy, které by byly ochotné poskytnout pracovní místa pro bývalé vězně. Věznice jako Příbram takto již několik let nabízí rekvalifikační kurzy v oblasti jednoduché kuchařské práce a dalších oborech, což dává odsouzeným příležitost na začátku jejich nového života.

V průběhu výzkumu, který jsem provedla ve své práci, jsem se také zaměřila na programy, které jsou v rámci věznic nazývány "PZ" – programy zacházení. I když ne vždy jde o klasické pracovní pozice s finančním ohodnocením, jedná se stále o aktivity,

kteřé přispívají k běžnému chodu vězнице, jako je úklid, výměna ložního prádla nebo příprava jídla. Kromě toho existují i aktivity zaměřené na vzdělávání, psychologickou terapii nebo zájmové činnosti, které mohou odsouzeným pomoci zlepšit jejich sociální dovednosti a celkové připravenosti na život po propuštění.

Z rozhovorů s vězni bylo patrné, že většina z nich má zájem pracovat a vykonávat nějakou smysluplnou činnost, pokud jim to je umožněno. Někteří ale tuto příležitost nevyužívají nebo si ji nedokážou vážít, což se často projevívá v závislosti na jejich chování a zneužívání návykových látek. Mnozí z nich se ocitnou v začarovaném kruhu, kdy kvůli nezodpovědnému chování o možnost pracovního zařazení přijdou a musí zůstat bez jakékoli činnosti.

Na druhé straně, těm odsouzeným, kteří se rozhodnou využít příležitosti k seberozvoji a získání vzdělání či kvalifikace, se může do budoucna otevřít cesta k větší šanci na úspěšný návrat do společnosti. Zatím však chybí komplexní analýza toho, jak efektivně využijí tento kvalifikační potenciál po propuštění. Ačkoli získání výučního listu nebo osvědčení o absolvování rekvalifikačního kurzu může být užitečné při hledání zaměstnání, není zde dostatečné sledování, jaké reálné šance na pracovní uplatnění tito lidé mají. Tato data by byla cenná pro hodnocení efektivity celého systému a pro zjištění, zda skutečně dochází ke snížení recidivy mezi těmi, kteří využívají vzdělávací a pracovní programy ve věznici.

Závěrem bych doporučila více se zaměřit na práci s odsouzenými těsně před jejich propuštěním. Tato problematika je zvláště důležitá u těch, kteří si odpykávají dlouhý trest. Je zřejmé, že se mnozí z nich bojí návratu do společnosti, protože po dlouhém pobytu ve věznici si zvykli na určitou rutinu a strukturu, což je pro ně bezpečné a známé prostředí. Po propuštění se mohou ocitnout v situaci, kdy budou čelit nejen ekonomickým těžkostem, ale i sociálnímu vyloučení a stigmatizaci. To může vést k jejich návratu k trestné činnosti, protože hledání cesty zpět do věznice, kde se cítí bezpečně, může být pro ně jednodušší, než čelit výzvám a nejistotě života na svobodě. Proto je zásadní, aby organizace, které se zabývají resocializací vězňů, více pracovaly s odsouzenými v předstihu a zaměřily se na to, jak je připravit na život po výkonu trestu. Pomoc těmto jedincům by měla být komplexní a zahrnovat nejen pracovní příležitosti, ale i psychologickou podporu a sociální poradenství, aby se snížil jejich riziko recidivy a byli úspěšně reintegrovaní do společnosti.

6 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. **BAREŠ, P., MERTL, J.** Zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody a jejich příprava na propuštění z VTOS. Praha: VÚPSV, v. v. i., 2021. ISBN 978-80-7416-420-0.
2. **ČERNÍKOVÁ, V**ratislava a **FIRSTOVÁ, J**ana. Postpenitenciární péče: aktuální otázky. Vydání: první. Hodonín: Evropský ústav práva a soudního inženýrství, Sekce nakladatelství a vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-906601-0-6.
3. **ČERNÍKOVÁ, V**ratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.
4. **HENDRYCH, Jan.** *Jan Hendrych, Richard Konvička: maso a kost - dvě podoby figurace: Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích = flesh and bone - two forms of figural expression : The North Bohemian Gallery of Fine Art in Litoměřice : 25.6.2010-12.9.2010*. V Litoměřicích: Severočeská galerie výtvarného umění, [2010]. ISBN 978-80-85090-77-2.
5. **JIŘIČKA, Václav** a **KEJŘOVÁ, Kateřina**, 2015. Úvod do zkoumání efektivity intervenčních programů v českých věznicích II. Praha: Vězeňská služba České republiky.
6. **KISSOVÁ, Blanka.** Lukáš Linek, Ivan Petrášek: Sociální stát, nerovnost, politika: Postoje české veřejnosti k sociálnímu státu v letech 1996-2016.
7. **LATA, Jan.** Účel a smysl trestu. Praha: LexisNexis, 2007. ISBN 978-80-86920-24-5. s. 6
8. **MCGUIER, J.** (2008). A review of effective interventions for reducing aggression and violence.
9. **MÜHLPACHR, Pavel.** Sociální a postpenitenciární péče. Brno: Institut mezioborových studií, 2004.
10. **RASZKOVÁ, Tereza** a **SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava.** *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-716-9.
11. **RYANOR, P-KYNCH, J.-ROBERTS, C.-MERRINGTON, M.** (2000). Risk and Need Assessment in Probation Service: an Evaluation (London: Home Office).

12. **ŠTĚRBA, V.** *Penologie. 1.* vyd. Praha: Armex publishing s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86795-48-5.
13. **ŠTĚRBA, Vladislav**, 2009. *Penologie. 2.* Praha: ARMEX. ISBN 978-80-86795-74-4.
14. **ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ** ed. *Probace a mediaci: Možnosti řešení trestných činů.* Vyd. 1. 216 s. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
15. **VÁGNEROVÁ, Marie.** *Vývojová psychologie pro obor penitenciární péče.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-307-1.

Elektronické zdroje

1. Věznice Příbram. *Věznice Příbram*. [online]. [cit. 2025-03-03]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-pribram>
2. Český statistický úřad. *Soudnictví, kriminalita žen a mužů*. [online]. [cit. 2025-01-03]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/soudnictvi-kriminalita-zen-a-muzu?pocet=10&start=0&skupiny=30&razeni=-datumVydani#regionalni-data>

Legislativní dokumenty

1. Trestní předpisy: Přestupky: podle stavu k .. ÚZ: úplné znění. Ostrava: Sagit, [199-]-2009.
2. Vnitřní řád pro odsouzené Věznice Příbram, který se vydává v souladu s § 14 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, schválený ředitelem Věznice Příbram pro rok 2024.
3. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

7 Seznam zkratek

ČR = Česká republika

Sb. = sbírky

SARPO = Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených

PZ = Program zacházení

VTOS = výkon trestu odnětí svobody

8 Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: statistika 2023 (Počet vězněných osob v Česku podle krajů)

Tabulka 2: statistika 2016–2023 (Vězněné osoby v ČR)

Tabulka 3: statistika 2016–2023 (Odsouzené osoby ve výkonu trestu odnětí svobody podle délky trestu)

9 Seznam příloh

Příloha I. Znění otázek pro odsouzené z Věznice Příbram

Příloha II Doslovný přepis rozhovoru s odsouzenými

10 Přílohy

Příloha I. Znění otázek pro odsouzené z Věznice Příbram

Otázka č. 1 - Jaké je Vaše nejvyšší vzdělání a podporuje Vás ve vzdělání rodina?

Otázka č. 2 - Byl jste zaměstnán před nástupem do VTOS, na jaké pozici a jak dlouho?

Otázka č. 3 - Jaká je Vaše současná trestná činnost a jak dlouho jste ve VTOS?

Otázka č. 4 – Jste zaměstnán ve VTOS a jakou práci vykonáváte?

Otázka č. 5 – Popište prosím stručně Váš běžný den ve VTOS.

Otázka č. 6. - Podporuje Vás rodina nebo partnerka, přátelé ve VTOS?

Otázka č. 7 - Znáte neziskovou organizaci Volonté Czech s.r.o.? Přemýšleli jste o využití jejich služeb?

Otázka č. 8. - Myslíte si, že jste za Vaši práci ve VTOS dostatečně finančně ohodnocen?

Otázka č. 9. – Co byste změnili na zaměstnávání ve VTOS? Je mezi odsouzenými rivalita nebo závist ohledně pracovního zařazení?

Otázka č. 10. – Jaký postoj mají ostatní odsouzení k práci a vzdělávání?

Otázka č. 11. – Jaké máte plány po propuštění z VTOS?

Příloha II. Doslovný přepis rozhovoru s odsouzenými

Otázka č.1 - Jaké je Vaše nejvyšší vzdělání a podporovala Vás ve vzdělání rodina?

A: „Nikdy jsem do školy nechodil rád, ale rodiče chtěli, abych si nějakou udělal. Zkoušel jsem to dvakrát a ani jednou nedokončil druhý ročník. Poprvé to byl kuchař – číšník a podruhé to byl kadeřník. Nebavilo mě tam chodit, tak jsem tam prostě nechodil a radši se bavil s kamarády, takže mám jen základku do sedmičky“.

B: „Jsem vyučen s maturitou v oboru truhlář, vždy mě to bavilo a s tátou jsem rád pracoval v jeho dílně. Mám malou firmu a tento obor mě slušně uživí. Jsem rád, že mě k tomu rodiče přivedli“.

C: „Vystudoval jsem gymnázium, a když jsem šel na vojnu, tak jsem tam zůstal a vystudoval jsem u vojáků vysokou školu vojenskou. Pamatuju si na to, jako kdyby to bylo včera, neustále se mi na vojně smáli, a říkali mi Čivavo! To mi zůstalo až dodnes, zřejmě je to kvůli mé výšce, měřím totiž 156 cm“. Tato otázka respondenta velmi pobavila, a tak rozesmála, že jsme si museli dát malou přestávku od rozhovoru. Jeho vyprávění z prostředí vojny bylo velmi vtipné.

D: „Mám vystudovanou stavební průmyslovku, ale nikdy jsem se s tím neživil. Pracoval jsem jako vyhazovač na diskotékách a k tomu potřebujete svaly, a ne nějaké vzdělání“.

E: „Mám základní vzdělání. Do školy jsem nechodil, byl jsem radši venku s kámošem a naší partou. Byl jsem i v pastáku, protože jsem nechodil do školy. Matce to bylo jedno a fotra jsem nikdy nepoznal. Škola mě nikdy nezajímala“!

F: „Škola je zbytečná, nechodil sem tam. Doma se škola nikdy neřešila. Matka chlastá a její jedno co dělám a fotr sedí. Mám fotra v prvním patře na E, tak snad se sejdem a budeme sedět spolu“.

Otázka č. 2 - Byl jste zaměstnán před nástupem do VTOS, na jaké pozici a jak dlouho?

A: „Nebyl jsem nikdy zaměstnaný, vždy jsem chodil jen na černo. Mám dluhy, a kdybych byl zaměstnaný, tak by mi všechno vzali, a to jsem nechtěl. Peníze jsem potřeboval, abych se mohl bavit“.

B: „Pracoval jsem jako OSVČ se společníkem máme malou truhlářskou firmu, celkem se nám daří, práce je dost. Lidi tvrdí, že nemají peníze, ale já vím, že mají. Vydělávám slušně, ale také je pravda, že neumím šetřit peníze. Utrácím za zbytečné věci, ale život žiju jen jednou, tak se nechci omezovat, chci ve staří vzpomínat na mládí, jak jsem si užíval a jak jsem cestoval“.

C: „Po celou dobu před prvním trestem jsem pracoval v armádě.

Měl jsem hodnost majora a když jsem byl odsouzen musel jsem armádu opustit. Když jsem vylezl, tak jsem nemohl dlouho sehnat práci a nadělal jsem hodně dluhů. Zadlužil jsem i vlastní matku, které pak vzali barák. Chodil jsem jen na brigády. Nikdo mě nechtěl zaměstnat a ani jsem neměl zájem chodit do práce. Máma mi poskytla

všechno, co jsem potřeboval. No a pak mě zavřeli znova a takhle se to opakovalo ještě dvakrát. Upřímně jsem toho moc nikdy neodpracoval“.

D: *„Nikdy jsem nebyl legálně zaměstnaný, vždy jsem pracoval jako vyhazovač. Nikdy bych rukama nedělal a nikdy dělat nebudu. Jako vyhazovač jsem měl hodně ženských, které chtěly být se mnou. Měl jsem to rád, měl jsem moc. Měl jsem všeho dostatek, až mě pustí, budu to dělat znovu“.*

E: Respondent se směje a pokládá mi otázku, *„jestli už jsem viděla cikána pracovat“?* Má odpověď zněla, ano!

Já nikdy pracovat nebudu, nikdy od nás nikdo nedělal! Všichni by se mi smáli, nebudu nikdy dělat ani tady v lochu nebudu dělat. To radši chcípnu. Všechno, co chci, si ukradnu nebo opatřím jinak. U nás nikdo nepracuje, máme dávky“!

F: *Nikdy jsem nepracoval, od třinácti jsem na ulici a ta mě naučila, jak si obstarat co potřebuju. Matka jen chlastala a srála na mě! Nikdy pracovat nebudu a stejně se budu mít dobře. Nechci být jako vy! Chodit jen do práce a hovno z toho! Chci si život užít“!*

Otázka č. 3 - Jaká je Vaše současná trestná činnost a jak dlouho jste ve VTOS?

A: *„Ted' sedím za krádeže a trošku perníčku. Sedím už čtvrtý rok a mám před sebou posledních pár metrů. V říjnu mám výstup.“*

B: *„Sedím za alimenty, neplatil jsem na své děti a bejvalka mě udala. Mám jen šest měsíců. Za chvilku jdu domů, je to krátký trest. Celkem to i utíká rychle, už mám za sebou dva měsíce“.*

C: *„Nechci se o své trestné činnosti bavit! Za rok mám konec a na ten se soustředím“.*

D: *„Zmlátil jsem svou přítelkyni a zabodl jí nůžky do nohy, jelikož má trvalé následky, tak mi byl stanoven dlouhý trest sedum let. Ted' jsem v půlce a mám podanou žádost o PP. Ještě mě čeká psychiatrický soudní posudek a pak už konečně může být stanoven termín PP. Doufám, že mě pustí“!*

E: *„Já ani pořádně nevím, bylo toho hodně a je mi to i jedno. Stejně se sem vrátím, neřeším to“!*

F: „Sedím za čorky, chytli mě za čokoládu. Jsem už asi v polovině, budu podávat PP. Jsem prvolepenka, tak mě určitě pustí.“

Otázka č. 4 – Jste zaměstnán ve VTOS a jakou práci vykonáváte?

A: „Už dva roky pracuju ve zdravotním středisku jako úklidář. Mám tuhle práci moc rád, sestřičky jsou na mě hodný, a pokud si dělám svou práci dobře, mám z toho i drobné výhody. Mojí prací je udržovat všude pořádek, uklízet v ordinaci doktorů, místnosti sester, chodby, odkládačku a záchody. Mám rád pořádek, takže tahle práce mi vyhovuje.“

B: „Jsem v trestu krátce, ale jelikož jsem jen za přečin, tak můžu chodit do práce hned. Byl jsem zařazen na STÚ – údržba budov. Je to dobrá práce, mám volný pohyb, takže můžu chodit po věznici. Opravuju vše, co je potřeba, jedná se hlavně o drobné opravy. Je to podobná práce, co jsem dělal venku“.

C: „Začal jsem pracovat asi tak dva roky po nástupu. Nahradil jsem kantýnského, který byl vyřazen. Práce v kantýně mě baví, musím obstarávat veškerý sortiment co zde je a starat se o to, aby tady bylo vždy co nakoupit. Je tady systém balíčků, takže je to v klidu, ale když chodili nakupovat ubytovny s vychovatelem, tak to bylo peklo. Všichni chtěli kšeftovat a bylo těžké si udržet čistý štít a říkat ne. Je pravda, že i já potřebuju kamarády, kteří mě chrání. Práce kantýnského má velkou výhodu v tom, že si Vás všichni předchází, protože stále nemají peníze, ale kouřit by chtěli. Káva, cukr a tabák hýbe naším světem. Poslední rok pracuji v zaměstnanecké kantýně a tady je opravdu pohoda. Po výkonu trestu mi pan Podzimek, můj šéf nabídl, abych u něj zůstal, že mě zaměstná, a i mi sežene ubytování. Je to lákavá nabídka“.

D: „Pracuju v kantýně asi rok, dali mě tam po Čivavovi. Práce je dobrá, jsou za ní dobrý peníze“.

E: „Dělal jsem úklidáře na krizi, ale tam někdo podělal a byl jsem vyřazen, pak mě dali na hračky, ale to bylo na píču! Celý den jsem musel skládat věci do sebe a dělat auta pro nějaký němčoury. Vyřadili mě, protože jsem nadýchal 2 promile, jeden měl konec tak se slavilo, kluci naložili a já si dal taky. Ted' do práce nesmím, ale mě je to jedno. Mám sociálku, to mi stačí“.

F: „Jsem na masně, jsem tam asi dva týdny, ale je to hrozný. Je tam strašně těžká práce, jsem na bourárně. Nechci tam chodit! Se na to vyseru“!

Otázka č. 5 – Popište prosím stručně Váš běžný den ve VTOS.

A: „Ráno vstávám v půl šesté, v šest máme sčíták a pak jdu do práce, tam jsem do půl třetí a vracím se na barák, kde si užívám volného času. Dvakrát v týdnu máme aktivitu, jinak venku hrajeme nohec, pinčes, vaříme si nějaké dobroty, co nám kantýna umožní a večer kouknem na telku nebo hrajem karty“.

B: „Stávám na poslední chvíli před sčítákem, nemá rád vstávání. Po sčítáku jdu do práce, kolem druhé se vracím zpět na barák. Většinou si uvařím kávu a napíšu dopis domu nebo zavolám, abych věděl, co se doma děje. S klukama zahrajeme karty, poklábosíme o životě“.

C: „Vstávám v půl páté. V pět už musím být v práci, abych měl vše připravené, než začnou najíždět zaměstnanci do práce. Jsem v kantýně celý den, přicházím na barák až v půl sedmé. Jsem rád, že si udělím kafe a mám klid“.

D: „Po sčítáku v sedm odcházíme všichni pracanti do práce. Jsem v kantýně do třech někdy i do pěti. Na oddíle jsme všichni pracanti, tak je tam klid. Když se vracíme z práce, většinou všichni relaxujeme“.

E: „Celý den nic nedělám. Po sčítáku jdu ještě spát, když tam nelezou dozorcí, tak je klid. Na ložnici cvičíme nebo jdeme na hodinu na vycházku. Většinou na nás jedou zaměstnanci psychiky, mám je v píči“.

F: „Co jezdíme na masnu, tak vstáváme ve čtyři ráno, v pět je odjezd z kriminálu. Vracíme se až ve tři. Jsem hotovej, nic už pak nedělám. Na referáty jim seru a na zasrané aktivity taky“.

Otázka č. 6. – Podporuje Vás rodina nebo partnerka, přátelé ve VTOS?

A: „Mám skvělou mámu, která mě vždycky podporovala, i když jsem se choval jako debil. Měl jsem tři bratry. Nejmladší zemřel na předávkování. Všichni jsme seděli. Nejstarší brácha je už venku a stará se o mámu. Každý měsíc za mnou jezdí na návštěvu. Každý den si s mámou volám. Nepotřebuju peníze, chodím do práce, tak pro svou potřebu mám dost. Kamarádi se postupem času vytratili“.

B: „Podporují mě rodiče a má přítelkyně, bylo to pro ně šok, když jsem musel nastoupit do basy. Každý den si voláme, píšeme si dopisy. Nikdo z rodiny neseseděl,

takže i ostuda pro rodiče, moc mě to mrzí, ale už se stalo, tak teď jim musím ukázat, že nejsem žádný kriminálník. S dětmi jsem taky v kontaktu. Sice bejvalka dělá problémy, ale máme domluvenou, že jednou týdně můžu dětem zavolat. Návštěvy tady nechci, mám krátký trest, tak není potřeba, aby sem jezdili. Je to tady hnusné nechci, aby to viděli“.

C: *„Podporuje mě matka, voláme si jednou týdně. Je už hodně stará nechci po ní peníze. Jsem rád, že mi někdy pošle balíček s časopisama na čtení. To mám moc rád. Seznámil jsem se v trestu s jedním chábrem a s tím jsem v kontaktu neustále, když něco potřebuji, tak mi zašle nebo sežene. Je to fajn chlap“.*

D: *„Podporuje mě přítelkyně a rodiče. Máma mi ze začátku posílala hodně balíky, hlavně nárokáče, ty jsou tady hodně důležité, aby se člověk necítil jako zvíře. Jsem s nimi v kontaktu, každý den si voláme, nebo jednou týdně máme Skype. Začátky tu jsou těžké, takže každé vlídne slovo mé přítelkyně bylo jako z jiného světa“.*

E: *„Jo jsem s mojí mamou a tátou a se svojí starou. Posílají mi balíky a pěkná trika ať tu nejsem jak socka. Nesnáším ty hnusné sintry, když jsem venku, tak nosím jen Hugo Boos, Gucci. Zakládám si na tom, abych dobře vypadal, a v tom mě rodina podporuje, takhle to doma máme. Dají se tady s tímhle oblečením vydělat dobré prachy. Moje stará taky tak chodí, jinak bych s ní nebyl. Nemám rád socky. Na návštěvě jsem tu měl taky ségru s jejím chábrem“.*

F: *„Ne, nikdo mě nepodporuje a ani nemám zájem. Moje frajerka taky sedí a kluk je v kojeňáku. Matka mě nezajímá a já jí taky ne. Fotra jsem poznal až tady, tak třeba se dáme dohromady. Kámoši někteří sedí taky a o zbytku nevím, to se zase potkáme, až budeme venku. Jsem sráč a sráčem zůstanu, nějaké kecý o rodině mě vůbec nezajímají. Nevím ani jak se jmenuje kluk, nikdy mě nezajímal. Mám to takhle hozený a měnit to nebudu“.*

Otázka č. 7. – Znáte neziskovou organizaci Volonté Czech s.r.o.? Přemýšleli jste o využití jejich služeb?

A: *„Znám Volonté moc dobře. Spolupracuji s nimi už druhým rokem. Když přišla sociální s touhle nabídkou, tak se mi do toho moc nechtělo, ale sestřičky na středisku mě do toho dotlačily a teď jsem za to rád. Budu splácet ještě nějakou dobu, ale pomalu“.*

se dluh snižuje. V podstatě se nemusím o nic starat, ekonomické mi rovnou peníze strhává a já si vše hlídám na výplatní pásce“.

B: *„Kluci mi o tom říkali. Jejich služby nepotřebuji, nemám žádné dluhy. Dlužím jen na alimentech, a to není tak vysoký dluh. Mám to rozpočítané do splátkového kalendáře. Zatím mi se splácením pomáhají rodiče, než budu mít výplatu z práce, pak už budu platit vše sám“.*

C: *„Znám a jsem za to moc rád, pomohli mi zjistit všechny dluhy a začít to řešit. Jsem teprve v na začátku, tak uvidíme. Jak to vše dopadne“.*

D: *„Znám nabízí to sociální pracovníce. Nevyužil jsem jejich služby, nemám dluhy. Zaplatili je za mne rodiče, až budu venku, budu jim to všechno splácet, tak jsem se dohodl s tátou. Kluci, co s nimi spolupracují, říkají, že je to dobrý“.*

E: *„Nezajímá mě to! Neznám své dluhy a je mi to jedno“!*

F: respondent neodpověděl

Otázka č. 8. - Myslíte si, že jste za Vaši práci ve VTOS dostatečně finančně ohodnocen?

A: *„Určitě ne! Má výplata je 9720 Kč hrubého z toho se strhávají náklady výkonu trestu, úložné a dluhy. Venku bych měl za tuhle práci určitě kolem 20 tisíc. Vzhledem k tomu, že jsem v kriminálu, jsem rád, že mám práci. Práce na zdravotním středisku je tady topovka, takže si ji držím. Dřív jsem dělal rozvozáře stravy, za to jsem měl jen 700 Kč“.*

B: *„To fakt ne! V pracovní smlouvě mám psáno 9800 Kč. Uvidím, co dostanu za výplatu. Venku za tuhle práci, co tady dělám, není problém inkasovat kolem 40 tisíc za měsíc. Jsem rád, že chodím do práce. Nedokážu si představit, že bych měl být jen na baráku a čekat, až mi skončí trest, asi bych se zbláznil a vymýšlel bych blbosti“.*

C: *„Za tu práci, co tady dělám je to hrozný žold, ale jsem rád, že práci v trestu mám. V kantýně už pracuji tři roky a výhoda této práce je, že mám nejvyšší platební třídu, co tu je. Má výplata je 15 tisíc + 4 tisíce v odpisech. Výhoda je, že jsem zaměstnaný u soukromého subjektu a se šéfem se nechá mluvit o odměnách. Dokonce mi nabídl, abych u něj po propuštění zůstal“.*

D: „No, představoval bych si mnohem víc, ale až budu venku tak se vrátím ke svým výdělkům, na které jsem byl zvyklej. V kantýně se nemám špatně, mám o trochu méně než Čivava, ale tady na ty poměry je to dobrý. Z výplaty mám zaplacený výkon trestu, takže vylezu bez dluhu, a ještě budu mít celkem dost na úložném, což se mi ven hodí“.

E: „Nevím v práci jsem dlouho nebyl a venku jsem nepracoval“.

F: „To uvidíme, až budu mít první výplatu. Nikdy jsem nemakal, tak nevím“.

Otázka č. 9. – Co byste změnili na zaměstnávání ve VTOS? Je mezi odsouzenými rivalita nebo závist ohledně pracovního zařazení?

A: „Asi bych změnil postup zařazování. Někdy se zbytečně čeká dlouho nebo Vás nezařadí, protože zrovna prevence něco najde z předešlého trestu, to se pak ani do práce nemusíte dostat. Nejhorší je dvojí zařazení, to Vás zařadí souběžně na dvě pracovní pozice, aby splnili čísla pro vedení, ale vy se dostanete do práce třeba jen dvakrát za měsíc a peníze jsou tak žalostný, že po odečtení všeho Vám na kantýnu nic nezbyde. Tohle mě opravdu štve! Na vnitřních pracovištích je podle ksichtu, pokud mistrovi sedíte a neradí mu nějaký mukl, který mu těžce leze do prdele, máte šanci na relativně slušnou a pravidelnou práci. Hodně je to o tom, jak se chováte, a to nejdůležitější, jakou zrovna výrobní potřebuje mít obsazenost. Rivalita je a bude, to je, ale i venku. Hodně záleží na tom, co děláte za práci. Jsou tu mezi námi i tací, který si berou pravidelné kapesné z vaší výplaty, a radši jim to dáte, protože víte, že by byl problém. Mě se to nikdy nestalo, ale znám pár lidí, kteří museli platit, jakože svou ochranu, ale o tom Vám nic říkat nebudu, vždyť to znáte, jak to tady chodí“.

B: „Já Vám ani upřímně nevím. V nízkém stupni je to všechno jiný, daleko rychlejší v těch věcech. Jsem v base poprvé, tak nedokážu na tuto otázku odpovědět. Kluci, co byli za zdí a přešli sem, říkají, že A není kriminál, teprve až když se člověk dostane za zeď tak je v lágru. Byl jsem tam dvakrát s paní vychovatelkou a popravdě se mi tam moc nelíbí. Věřím, že tam rivalita ohledně práce bude, všichni chtějí peníze a práci kde se nechají vydělat je málo a ti co se k ní dostali, tak dělají vše, aby si ji udrželi“.

C: „Sedím v Příbrami už dlouho, a co bych určitě změnil je celý systém zaměstnávání. Je to zbytečně zdlouhavé. Než jsem se dostal do práce, trvalo mi to tři roky, dokola jsem byl zamítaný komisí. Pořád mi předhazovali, že je to kvůli mému

paragrafu, ale já si myslím, že tam byl problém v tom, že jsem bývalý voják a mám vysokoškolské vzdělání. Je tady zvláštní systém výběru lidí do zaměstnání, který jsem nikdy nepochopil a nikdy nepochopím. Jsou tady kluci, kteří jsou šikovný, nejsou úplně blbý a mají velký problém se dostat do práce dovnitř natož ven. Najednou zjistíte, že jde ven cikán, který v životě nemakal a je úplně nepoužitelný, dělá akorát problémy, co si asi musí na těch pracovištích myslet o zbytku odsouzených. Rivalita a závist tady je hodně, hlavně ty tmavší pleti by chtěli vše, co máme my pracující, ale samozřejmě bez práce. Neustále něco chtějí, vyhrožují, zastrašují a kradou. Zažil jsem na balíkárně, jak okradli kluka o nárokáč, než jsme došli na barák, zbyla mu jen jedna sušenka. Ten kluk tři dny nespál, jak se bál“.

D: *„Asi rychlost, ta je hrozná a rozhodně bych zakázal dvojí zařazení. Člověk si nemá šanci vydělat peníze. A co rozhodně by mělo být upraveno je ubytování. Pracující by měli mít své oddíly. Je hrozné bydlet na oddíle, kde jsou cikáni. V práci mají výdrž cca 14 dní, poté jsou většinou vyřazeni. Jsou to lemplové líní, jen žebraj a když jim nic nedáte, tak Vám vykradou skříňku. Mám výhodu, že nekouřím, tak mám klid. Rok jsem na oddíle pro pracanty a je to velká úleva, jen je škoda, že kapacita neumožňuje více takových oddílů. Rivalita mezi pracantama je veliká, hlavně vy vysokém stupni, dobré práce za slušné peníze je málo. Je naprosto normální, že se pomlouvají před mistrem navzájem, jen aby byli více v práci. Hodně kluků tu má děti, tak chtějí občas trošku přilepšit k rodinnému rozpočtu, jenže 6 dní v práci za celý měsíc Vám rozhodně velké peníze nehodí. Kolikrát se tady kluci bouřili a velmi hlasitě diskutovali s vychovatelem, ale k ničemu to nepomohlo. Prostě čísla v tabulkách jsou na prvním místě. V kantýně mám dobré peníze a výhody k tomu, mám od šéfa 2 tisíce v odpisech, to znamená, že si můžu vzít jakékoliv zboží do 2 tisíc, беру to klukům na oddíle na přilepšenou“.*

E: *„Určitě jo, taky by, jsme chtěli větší peníze. Lepší práci mají jen bílí gádžové a nás cigány už je jen to horší. Anebo jen úklid zadarmo, nebo jen za pochvalu, na to jim seru. Jako úklid je dobrej, dá se při něm kšeftovat, než se projde barák, tak si přijde člověk ke kávě nebo tabáku, ale musí si dávat pozor, jak ho chytí benga nebo vychovatel, tak je hned kázeňák. Jako jestli si záviděj práci? To asi těžko“.*

F: *„Asi bych nezměnil nic, je mi to jedno. Cigáni na mě řvou, že chtějí love. Zatím jsem nedostal výplatu, tak jim nemůžu nic dát, ale až bude koupím jim kávu a tabák. Máme takovou dohodu na pokoji, kdo má, tak se rozdělí se všema na cimře. Rivalitu*

jsem nezjistil, my si žijeme, tak jak nám to vyhovuje a ostatní mě nezajímají. Mám se tady líp jak venku“.

Otázka č. 10. – Jaký postoj mají ostatní odsouzení k práci a vzdělávání?

A: *„V Příbrami je dvouleté SOU kuchař – číšník, kdo chce a udělá přijímačky, může jít studovat. Já sám jsem si udělal několik kurzů. Mám: 21 MDŽ – modul dobrého života, práce s motorovou pilou a papíry na vysokozdvizný vozík. Byla by škoda to nevyužít, za prvé mě to nic nestojí a za druhé to mohu využít venku. Je tady hromada odsouzených, který mají k práci a vzdělávání odpor. Nechtějí z toho vůbec nic využít. Jsou ještě hloupý a mladý, až budou sedět po třetí jako já, tak si uvědomí, o co všechno přišli. Mám tu bráchu, je vy vysokém stupni a ten nedělá vůbec nic. Slyším jen jak pořád v něčem lítá, máma mi říkala, že jí domu volá každý den, aby mu poslala nějaké peníze, že někomu dluží, a když nepošle, tak ho zbijou atd. Je nepoučitelný a takových je tady víc.*

B: *„Je to člověk od člověka, někdo studovat chce a nemá příležitost a jiný studovat nechce a všichni ho do toho tlačí. Každopádně nabídek je dost jsou i jiné kriminály, které mají své učiliště a oborů je taky pestrá škála. Já sám jsem vyučen a nedokážu si představit mít jen základní vzdělání a nic neumět. Ve škole mi to nikdy moc nešlo, ale táta mi vždycky říkal, když už nejsi žádný Einstein a hlava tě neuživí, tak se budeš muset uživit rukama. Říkám jim to tady každý den, že bez práce nejsou koláče“.*

C: *„Tady v nízkém stupni je to dobrý, nechá se tady debatit o spousta věcech, mnohokrát jsme se bavili, že ti černý nás zničí, a to svou blbostí a leností. To, co jsem zažil ve vysokém stupni, mi rozum nebral. To, že starý cigáni neumějí číst a psát nebo jen s velkými problémy jsem tušil, ale překvapilo mě, kolik mladých je na tom ještě hůř. Vychovatelé je učí číst, psát a počítat. Já bych se strašně styděl, ale jim je to úplně jedno, ještě se chovají jako prasata! Jakmile jim řekne vychovatel, že jde do komise na práci, tak se z toho hroutí a píšou stížnosti, že je nutí pracovat atd.*

D: *„Mám spousty kamarádů, co využili učiliště ve Věznici. Mají aspoň něco do začátku. Sám sem si udělal, také několik kurzů, je to zadarmo a venku to možná i využiju. Dělá si tady hromada lidí kurzy a práce jim taky nevadí, ale pak tady je hromada nepřizpůsobivých, kteří radši nedělají nic. Jsou mezi nimi i bílí kluci, říkáme jim bílí cigáni, jsou snad horší než ty tmavý. Šanci na vzdělání a práci tady dostane téměř každý, ale jen málokdo ji využije“.*

E: „Chodil jsem na nějakou „21“, po dobu kurzu jsem nemusel platit výkon trestu, ale vyhodili mě, prej jsem rušivý element. Byla tam strašná kráva vychovatelka. Na školák nejdu, nechci se učit a stejně venku pracovat nebudu. Nevím, jak to mají ostatní, u nás na oddíle se to neřeší, máme svůj svět“.

F: „Nevím je mi to jedno“!

Otázka č. 11. – Jaké máte plány po propuštění z VTOS?

A: „Plánu je hromadu, v první řadě pojedu domu a s bráchou půjdeme na pořádný mejdan a dám si nějaký dobrý drink. Musím si sehnat práci a byt. Práci už pomalu začínám shánět teď. Není to tak jednoduché sehnat práci, když máte trestnou minulost, ale brácha mi slíbil, že se pozeptá u sebe v práci má solidního šéfa a dal mu taky šanci. V base dělám lazebníka je to taková moje brigádka na přilepšení. Shop. Je to teď velký hit a dají se na tom vydělat pěkné peníze můj vzor je Laky Royal, chtěl bych být taky takhle dobrý. Rozhodně se nechci vrátit zpět do trestu. Třikrát mi to bohatě stačilo, přišel jsem dohromady o devět let života, za tu dobu už jsem mohl být už někde jinde. Chtěl bych si najít slečnu a usadit se. Láká mě rodinný život a už mám na to taky věk. Mám problém s netrpělivostí, vím to o sobě a z toho mám trochu strach. Měl jsem s paní vychovatelkou finanční gramotnost, vše mi říkala, vysvětlovala, ale nevím, jestli vydržím čekat. V tomhle budu potřebovat pomoc, to vím“.

B: „Nemůžu se toho dne dočkat. Těším se na přítelkyni, děti, rodiče, prostě na všechny lidi, co znám. Mám nedodělané objednávky, které jsem musel přesunout kvůli trestu. Vezmu děti na výlet, uděláme si hezký den a budu se snažit dohnat ten půl rok, o který jsem přišel, to samé i s mou přítelkyní. Odpočítávám každý den. Nedokážu představit, že bych měl trest delší. Kluci mi říkali, že jsou tady i někteří s 20letým trestem, to by mě asi zabilo. I těch 6měsíců pro mě bylo velké ponaučení a ve finále úplně zbytečný trest. Člověk si až tady uvědomí, jaké je ztratit volnost a soukromí“. Při této otázce se respondent rozbředl.

C: „Upřímně mám z konce trestu smíšené představy, přeci jenom jsem zavřený 7 let, což zrovna není krátká doba. Venku jde vše strašně rychle dopředu, mám trošku obavy, jestli to tempo ustojím. Plánů mám samozřejmě dost, ale taky už nejsem nejmladší, tak přemýšlím s ohledem na věk. Určitě pojedu za svou matkou, je stará a dělá jí problém chůze, moc rád bych s ní strávil nějaký čas, nevím, jak dlouho tady bude a nerad bych propásl příležitost být s ní. Nejspíš přijmu nabídku šéfa a zůstanu

ve firmě, budu mít jisté peníze a do začátku i bydlení, to je velké plus. Bojím se reakce okolí, tady mě všichni znají a já znám je. Nic mi tady nechybí, mám tady své jistoty jediné, co tady postrádám je volnost pohybu“.

D: *„Plány mám a velké, nejdřív pojedu na dovolenou a pak si budu užívat volnosti. Těším se na to, že budu chodit naprosto všude a bez kontrol. Pomalu se budu rozkoukávat a shánět si práci. Bydlení mám u přítelkyně, tak to mám bez starosti. Rozhodně už se nevrátím, bohatě mi to stačilo. Mám věk k založení rodiny, s přítelkyní jsme o tom mluvily. Myslím, že už je na čase se usadit, přehodnotit můj styl života a začít sekat latinu“.*

E: *„Tak to bude velký, přijede pro mě rodina a pojedeme slavit, že jsem venku. Těším se na pořádné jídlo a postel, ale také na kámoše. Už se těším, půjdeme někam do klubu nebo non stopu, dáme lajnu, drink a budeme kalit aspoň tři dny, tak jako dřív. Pojedeme zase bomby“.*

F: *„Nemám žádné plány, nikdy jsem je neměl. Nemám se kam vrátit. Žil jsem na ulici a tam budu žít znova. Plánovat na ulici nemůžete. Život na ulici je tvrdý a vy si*

musíte každý den tvrdě obhájit své místo. Tím, že mě zavřeli, jsem o své postavení přišel, budu muset být tvrdý, než zase poznají kdo je tam kápo! Neřeším budoucnost, ale jen přítomnost. Každý den si musím sehnat peníze, abych měl na jídlo, kouření a nějaké drobnosti. Doufám, že z naší party bude už někdo venku a bude nás na začátek a vytváření postavení víc. Nemám rád režim, už jako dítě jsem ho nenáviděl. Mám rád svobodu, rád si dělám, co chci a kdy chci. Nebudu se podřizovat žádnému režimu, dělám to i teď v kriminálu. Jedu si svoje a mám klid“.